

Møte tirsdag den 23. februar kl. 10President: **K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l**

D a g s o r d e n (nr. 55):

1. Innstilling fra næringskomiteen om perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring (Innst. S. nr. 93 (1998-99), jf. St.meld. nr. 51 (1997-98))
2. Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Sverre J. Hoddevik, Ansgar Gabrielsen og Ivar Kristiansen om at vitenskapelige undersøkelser og praktiske fiskeforsøk kan utføres i både offentlig og privat regi (Innst. S. nr. 88 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:14 (1998-99))
3. Referat

Presidenten: Representantene Olav *Akselsen* og Torstein *Rudihagen*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Bjørg *Bruset*, har tatt sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for henholdsvis representantene Aud *Blattmann* og Sverre *Myrli* – begge fra og med 23. februar og inntil videre
- fra Sosialistisk Venstrepartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Rolf *Reikvam* fra og med 23. februar og inntil videre
- fra representanten Kristin Krohn *Devold* om velferdspermisjon i tiden fra og med 23. februar til og med 25. februar
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Per *Sandberg* fra og med tirsdag 23. februar og inntil videre
- fra Høyres stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Sonja Irene *Sjøli* fra og med 23. februar og inntil videre

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.

– Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for Akershus fylke, Vedis *Vik*, er for tiden utenlands og av den grunn forhindret fra å møte i Stortinget.

Følgende vararepresentanter foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden:

For Vest-Agder fylke: Rolf Terje *Klungland*

For Akershus fylke: Julie *Christiansen*, Øivind *Skjerve* og Rikke *Lind*

For Oslo: Anders C. *Sjaastad*

For Nord-Trøndelag fylke: Robert *Erikson*

– Det anses vedtatt.

Julie *Christiansen* foreslås innvalgt i Lagtinget for den tid hun møter for representanten Sonja Irene *Sjøli*. – Det anses vedtatt.

Rolf Terje *Klungland*, Julie *Christiansen*, Øivind *Skjerve*, Anders C. *Sjaastad* og Robert *Erikson* er til stede og vil ta sete.

Fra statsministerens kontor foreligger følgende brev, datert 18. februar 1999:

«Til Stortinget.

Statsråd Dagfinn Høybråten overtar styret av Justis- og politidepartementet i tillegg til Sosial- og helsedepartementet (helsesaker) fra 19. februar 1999 og så lenge statsråd Aud-Inger Aure er sykmeldt.»

Det refererte brevet foreslås vedlagt protokollen. – Det anses vedtatt.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Tom Thoresen (A): Jeg foreslår Asmund Kristoffersen.

Presidenten: Asmund Kristoffersen er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Asmund Kristoffersen er enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Statsråd Peter *Angelsen* overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Karin Andersen vil fremsette et privat forslag.

Karin Andersen (SV): Jeg vil få sette fram forslag om rett til dekning av nødvendige utgifter til hjelpemidler, skolemateriell og utgifter knyttet direkte til godkjent atferdsopplegg.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra næringskomiteen om perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring (Innst. S. nr. 93 (1998-99), jf. St.meld. nr. 51 (1997-98))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 20 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 50 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 20 minutter hver, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti 10 minutter hver, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne for hver partigruppe, etter parlamentariske ledere og etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Rita Tveiten (A) (ordfører for saka): Stortinget hand-samar i dag St.meld. nr. 51 for 1997-98 Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring. Det er grunn til å vera takksam for at Noreg har vorte utstyrt med store naturressursar og naturgjevne føresetnader når det gjeld hav og fisk. Det gjev oss høve til å skapa levebrød og velstand langs heile kysten og for heile landet.

Fiskerinæringa er no tilnærma subsidiefri, siste års fiskeriavtale hadde ei ramme på 115 mill. kr, og 25 av dei var knytte til kondemneringsordninga. Fiskerinæringa hadde ein eksportverdi på 27,9 milliardar kr i 1998, oppdrett stod for 9,2 mill. kr av desse. I tillegg kjem omsetnaden her heime på 6-7 milliardar kr årleg. Omfanget av fangst er no på ca. 90 mill. årstonn på verdsbasis. 2,85 mill. tonn utgjer den norske andelen. Volumet på oppdrettssida når det gjeld laks og aure, er på 624 000 årstonn på verdsbasis, og den norske luten er på 364 000 tonn. For å møte verda sin trong for sjømat i framtida er det fyrst og fremst oppdrett som må stå for auken. I eit 50-årsperspektiv er det venta at årsproduksjonen må opp i 100 mill. tonn oppdrettsfisk om ikkje delen av sjømat skal gå ned i verdshushaldninga. Trendforskara meiner bruken av sjømat vil auka monaleg, og dette vil ytterlegare føra til at volumet må aukast. Det er grunn til å merka seg at det no vert produsert meir fiskekjøtt i norske fiskeoppdrettsanlegg enn den samla kjøttproduksjonen i norsk landbruk, og det skjer på eit areal som til saman utgjer storleiken på rullebanene på Gardermoen.

Det er grunn til å gle seg over dei resultatane norsk fiskerinæring no kan visa til. Men målsetjinga for norsk fiskeripolitikk må vera at me skal vera verdas fremste fiskerinasjon, der me ligg fremst i utviklinga av ei berekraftig ressursforvaltning, og der me ligg fremst i fangstteknologi, havbruk og industriell utvikling.

I arbeidet med å få fram perspektiva på utviklinga av norsk fiskeripolitikk vert det avgjerande å få til ei balansering mellom det å ta vare på det beste i dei forvaltningsregima som har vore grunnvollen for norsk fiskerinæring gjennom fleire tiår, og det å få til nødvendig fornying av rammevilkåra slik at næringa vert i stand til å møte utfordringane dagen i dag og framtida byr på.

Komiteen er einig i meldinga sitt hovudmål, at fiskeripolitikken skal leggja til rette for ei lønsam utvikling av fiskerinæringa, og at ei berekraftig og langsiktig ressursforvaltning er ein føresetnad for å oppnå dette. Målet om å sikra gode arbeidsplassar og busetnad langs kysten ligg fast. Marknadsorientering og auka verdiskaping er suksessfaktorar som må vera til stades for at me skal oppnå desse måla.

Som nemnt er fiskerinæringa lønsam og tilnærma fri for særskilt statleg støtte. Det bør ikkje forundra nokon, med dei naturgjevne føresetnadene Noreg har for fiskeriverksemd. Spørsmålet me må stilla oss, er om me får det me skulle hatt ut av fiskerinæringa, gitt dei unike tilhøva me har.

Norsk fiskerinæring har eit stort potensial for auka verdiskaping og auka lønsemd. Det krev i fyrste rekkje aktiv satsing i næringa sjølv, men det krev òg at rammevilkåra vert lagde til rette slik at verdiskapinga kan auka.

Dette vert særleg viktig ettersom me veit at olje- og gass-eventyret vil ta slutt. Denne ressursen er i praksis ikkje fornybar.

For å få ei langvarig og god utvikling i næringa er omsynet til fiskebestandane heilt avgjerande. Forvaltninga av ressursane vil ha alt å seia i eit slikt perspektiv. Fiskerinæringa vert heile tida meir kunnskapsbasert, frå å kunna slå fast kva hausting av fiskebestandane som er forsvarleg, til optimal reiskapsbruk, handtering av heile råstoffet og kunnskap om kva produkt dei ulike marknadene vil ha og er villige til å betala godt for.

Havbruksnæringa er fullt ut forskingsbasert, og det seier litt om utviklingspotensialet når 9,7 milliardar kr av eksportverdien er knytt til ein art, nemleg laks – og i retterferds namn litt aure. Det er grunn til å rekna med at me vil lukkast i å få fram andre artar for kommersiell fangst. Nye artar som kveite, torsk, steinbit, røyr samt hummar og skjel i oppdrett viser gode resultat som klart kan forsvare utviklingskostnadene. Det er òg grunn til å leggja vekt på at oppdrett av fleire artar kan vera med og sikra jamn og sikker leveranse frå Noreg til krevjande marknader.

Fiskerinæringa står overfor store utfordringar, der større omsyn til marknaden vert avgjerande. Meir marknadskunnskap og auka vekt på marknaden sine preferansar må føra til meir samarbeid mellom dei ulike delane av fiskerinæringa her heime.

Råstofftilgangen vil alltid skifta, ettersom det her er snakk om ein levande ressurs som ikkje er av same omfang kvart år. Det er ei heilt klar målsetjing å få meir vidareforedling i Noreg. I dag fiskar Noreg i stor grad for andre land. Vår fisk, særleg oppdrettslaksen, vert i altfor stor grad vidareforedla i utlandet. Dermed går Noreg glipp av meirverdien som vert skapt ved foredling, og me går glipp av arbeidsplassar. Dette er ille ettersom staten gjennom forskingsinnsats og investeringstilskot og oppdrettsnæringa sjølv gjennom store lån har investert store summer. Det er ein tankekross at vårt råstoff i så stor grad skal danna grunnlag for verdiskaping i land som Frankrike og Danmark, når konsekvensen er at våre eigne distrikt slit med å skaffa attraktive arbeidsplassar.

Arbeidet med å halda oppe dei marknadene me er inne på, må prioriterast. Ei vidareutvikling av EØS-avtalen må stå høgt på dagsordenen. EU er utan samanlikning den viktigaste marknaden vår og vil sannsynlegvis vera det i lang tid framover. USA er ein marknad som er svært interessant, og det må arbeidast aktivt for å få bort den straffetollen norsk laks vert møtt med der. Tida for det er inne no. Austen har synt ei god utvikling for norsk fiskeeksport. Det er likevel ingen grunn til å slappa av på dette området. Våre utekontor, med ambassadane i spissen, må vera aktivt med i dette arbeidet. Me har røymsle med at Russland har potensial til å verta ein god marknad for norsk fiskeeksport, men med dei utfordringane som våre eksportørar har møtt i den russiske marknaden i det siste, er det grunn til å gå gjennom GIEK-ordninga for å sjå om ho står i forhold til utfordringane.

I dei komande WTO-forhandlingane må det prioriterast å få fisk på dagsordenen. Dette er det ein samla ko-

mité som står bak. Fiskeripolitikken må utformast slik at den er med på å blåsa nytt liv i distrikta igjen. Fisken er ein nasjonal fellesressurs som skal forvalta og utnyttast til beste for samfunna langs kysten. For å få til heilårlege arbeidsplassar i den landbaserte industrien som framstår som attraktive og utfordrande, må det til eit samarbeid også mellom fangst- og oppdrettssida og industrien.

Til no er det fyrst og fremst uro knytt til auka fare for spreining av fiskesjukdomar som har vore atterhaldet når det gjeld å utnytte produksjonskapasiteten i industrien basert både på oppdrettsfisk og fangst. Dette må kunna løysast ved at nødvendige hygieneregime kjem på plass. Det trengst frysekapasitet knytt til vidareforedlingsverksemdene, slik at desse kan ha tilgang til råstoff til heilårleg produksjon. Det er vidare bruk for horisontalt samarbeid på eksportsida for å kunna møte utfordringane på kundesida.

Norsk fiskeri er inndelt i ein kyst- og ein havfiskeflåte. Dei to fiskeria utfyller kvarandre og har ulike sterke sider. Havfiskeflåten har stor aksjonsradius og sikrar store fangstar av kvalitetsråstoff til dei store mottaksanlegga. Kystflåten sikrar leveranse av ferskt råstoff av topp kvalitet om tilhøva vert lagde til rette på mottakssida.

Det er etablert eit skilje i reguleringssamanheng som går ved fartøy over og under 28 meter. I dag er situasjonen at båtar under og over 28 meter fiskar side om side og med same fangstmetode, men har heilt ulike rammevilkår. Den eine har ein fast kvote medan den andre fiskar innanfor ein maksimalkvote. I dag skjer det ei oppbygging i fartøygruppa tett opp til 27,5 meter, og det er ikkje sett grense for kor brei ein slik båt kan vera. Slik sett kan lastekapasiteten langt overstiga eit fartøy som er ein halv meter lengre og som difor sorterer inn under andre reglar. Dette er uheldbart.

Ein samla komite ber Regjeringa koma attende til Stortinget med andre mål enn fartøyet si lengd når skilje mellom hav- og kystfiske skal fastleggjast. Komiteen forventar at dette arbeidet vert prioritert. Det er dessutan andre viktige grunnar som tilseier at fartøyutforminga må verta friare. Skal fiskaryrket appellera til nye generasjonar av fiskarar, må det vera tilbod om betre vilkår om bord, som eigen lugar med bad, arbeidsplassar som held mål reint tryggleiksmessig, og sist, men ikkje minst må det leggjast til rette for at heile råstoffet vert teke vare på og utnyttast. I dag går opptil 30 pst. av råstoffet over bord. Det er i seg sjølv uakseptabelt og gjer at produkt som burde vore utvikla, ikkje er å få. Med dei produkta som kan utvinnast av biprodukta, er det grunn til å tru at lønsemda i heile næringa vil kunna kvila på fleire pilarar. Det hastar med å få fram ei eiga sak om friare fartøyutforming, og det må presiserast at dette ikkje skal føre til auka fangstkapasitet samla sett.

Komiteen er oppteken av at det må utviklast ordningar som sikrar dei minste fartøya kontinuerleg drift gjennom året. Dette er viktig for å koma dei fiskarane i møte som driv kombinasjonsnæringar. Det er i den samanhengen viktig å ta særleg omsyn til kystfiske i samiske område.

Den dekte fiskeflåten har no ein gjennomsnittsalder på 23,2 år og treng fornying. Komiteen meiner fiskeri-

næringa er så regulert og har eit så varierende fangstgrunnlag frå år til anna at ho kjem i ei særstilling. Regjeringa vert difor beden om å koma attende til Stortinget med framlegg om aktuelle skatte- og finansieringsordningar som kan stimulera til ein auka utskiftningstakt i flåten i dei ulike delane av landet. Men komiteen har presisert at dette må skje innanfor ramma av skatteforliket av 1992.

Det er grunn til å sjå nærmare på omfanget av kontraheringsstøtta, og den må aukast slik at fleire fartøy i fleire delar av landet kan få del i den.

Alt i dag er fangstkapasiteten for stor i høve til ressursgrunnlaget. Det syner at trass i at det har skjedd ei strukturrasjonalisering, har me ikkje sett enden på den. I den samanheng er det viktig å få ein gjennomgang av og fastsetjing av fordelinga av kvotar mellom kyst- og havfiske, slik at det er råd å koma fram til ei varig fordeling. Skal strukturrasjonaliseringa lukkast, må rammevilkåra danna grunnlag for ei langsiktig planlegging innanfor næringa.

Råfisklova er etter fleirtalet sitt syn ein høveleg reiskap for regulering av førstehandsomsetnad av fisk. Det er grunn til å minna om at auksjonsprisane på fisk knapt har vore i nærleiken av minstepris på fleire år. Det skulle tyda på at salslaga har marknadstilpassa prisfastsetjinga på ein god måte. Auksjonsforma er utbreidd som omsetningsmåte og får fram rett marknadspris. Det må likevel uttrykkjeleg stadfestast at ordninga med langsiktige, frivillige avtalar mellom kjøpar og seljar må tillatast. Det må vera ekstreme situasjonar som skal til for at slike avtalar kan omstøytast. Komiteen har funne grunn til å be om at denne ordninga vert vurdert nærare ut frå marknadssituasjonen i dag. Eit fleirtal i komiteen meiner at deltakarlova sin hovudregel om at fiskefartøyet skal vera 51 pst. fiskareigd skal vidareførast. Det må kunne gjerast unntak frå hovudregelen for havfiskeflåten når det er nødvendig for å medverka til livskraftige fiskerimiljø, halda oppe den geografiske fordelinga av fiskefartøy og auka høvet til verdiskaping i samspelet mellom flåten og industrien på land.

I tida som kjem må me rekna med et det vert stilt nye og strengare krav til dokumentasjon av tilstanden til fiskebestandane våre. Dei internasjonale pliktene våre må òg nemnast i denne samanhengen. Marin forskning må verta eit satsingsområde i tida som kjem. Universiteta har ikkje midlar som står i høve til dei oppgåvene som skal løysast. Det kan koma til å kosta oss dyrt, ikkje minst med tanke på førebygging av fiskesjukdommar. Noreg er eit lite land, og det er grunn til å tru at me ikkje vil vera tente med ei oppsplitting av forskingsressursane på for mange aktørar. Det må difor byggjast vidare på dei forskingsmiljøa me har, der Havforskningsinstituttet i Bergen er berebjelken innan ressursforskning og Fiskeriforskning i Tromsø utgjer tyngdepunktet innan foredlingsforskning.

Det politiske ambisjonsnivået må aukast monaleg i åra som kjem, når det gjeld forskingsinnsats. Komiteen har lagt omfattande vekt på forskingsaspektet i si innstilling, og eg vil understreka at forventningane til at fiskeriministeren kjem tilbake med ei aktiv oppfølging er stor.

Kompetanse og rekruttering vert nøkkelfaktorar i utviklinga av norsk fiskerinæring. Fleksibilitet og nyskaping er viktig for å utvikla konkurransedugleiken. Det generelle kompetansenivået må difor verta høgare i alle ledd. Kunnskapsbiten vil verta stadig større når produkt som ein betalingssterk marknad vil kjøpa, skal utviklast. Det er svært positivt at det er utvikla fjernundervisningstilbod, slik at fiskarane kan få høve til å ta fagbrev. Dette må vidareførast og vidareutviklast. Rekrutteringsarbeidet må starta tidleg ved at born alt i barne- og ungdomsskulen får informasjon og kontakt med næringa og livet langs kysten. Dei som tek fiskerifagleg utdanning i vidaregåande skule, må sikrast læringsplassar. Også på universitets- og høgskulenivå trengst det rekrutteringstiltak for å sikra næringa heilt nødvendig kompetanse. Det er viktig å satsa på tiltak som gjer at fleire kvinner vurderer næringa som attraktiv. Sist, men ikkje minst er det heilt avgjerande at heile fiskerinæringa tek i bruk dei som alt har skaffa seg fiskerifagleg kompetanse. Eg er uroa over at det kan sjå ut som om behovet for kompetanse mest vert uttalt i festtalar, medan røynda syner at det er vanskeleg for mange av dei som har skaffa seg slik utdanning, å få arbeid. Det er i beste fall korttenkt av næringa og i verste fall ein katastrofe for næringa.

Eg tilrår det forslaget til vedtak som ligg i innstillinga.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Knudsen (Frp): Arbeiderpartiet har i hele den perioden komiteen har hatt denne saken til behandling, vært opptatt av fasetter som nytenkning og det å maksimere verdiskapingen. Dette synes ikke Fremskrittspartiet er kommet til uttrykk i form av foreslåtte tiltak, det er helst blitt mange generelle merknader. Burde man ikke kunne stille noen krav til næringen slik at det kan utvikles lønnsomhet, f.eks. økt konkurranse på flåtesiden og på landsiden? Det som har skjedd av positive ting i denne næringen så langt, er mer på tross av enn på grunn av dagens fiskeripolitikk. Skjermer man alle aktørene, blir det ikke mye nytenkning. Er ikke Rita Tveiten enig i at man nå konserverer et system hvor det er de få privilegerte som får tildelt konsesjoner, og kanskje ikke alltid de som har det mest gjennomtenkte konsept?

Rita Tveiten (A): Eg vil jo seia at når det gjeld den endringa av fokus som ligg til grunn i denne perspektivmeldinga, der kravet om lønnsomd i næringa er flytta opp i forhold til spørsmål knytte til distriktpolitikken, som tidlegare stod aller øvst, er det eit ganske dramatisk grep. Men tida er inne for eit slikt skifte. Det viser òg den lønnsomda som næringa har hatt dei siste åra. Det regelverket som me har, og som regulerer fiskerinæringa, har synt seg å ha god evne til å stå seg, og eg trur det slett ikkje har gått ut på dato – eg tenkjer på både deltakar- loven og råfiskloven.

Når det gjeld spørsmålet om konsesjonar skal vere for dei få og privilegerte, er jo det eit spørsmål som me får høve til å koma tilbake til i samband med behandlinga av

einingskvotar. I dag er det trass i alt slik at deltakar- loven sikrar at dei som har vore aktive fiskarar tre av dei siste ti åra – fram til i dag i alle fall – kan søkja ervervs- løyve og dermed ha rett til å eiga fartøy og i så måte kunna få ein kvote. Så eg synest for så vidt at me har eit system der det framleis finst moglegheiter for nye aktørar til å koma inn i næringa. Då er det avgjerande kva slags grep me gjer framover, om det skal halda fram. Eg vil likevel seia meg samd i at store delar av fiskeripolitikken ikkje kan utvikla seg utan at me har den heilt store politiske styringa med den, for det oppstår ordningar som lovverket seier at me ikkje har grunnlag for. Det er grunn òg for oss til å sjå nærare på om det er me som er så i utakt at me ikkje klarer å følgja næringa sine behov, og om me må gå ytarlegare laus på det. Det ser eg ikkje bort frå.

Ivar Kristiansen (H): På Norsk Fiskerinærings årskonferanse i forrige uke gav representanten Kjell Opseth uttrykk for at han ønsket å fjerne salgslagenes adgang til å sette til side langsiktige avtaler inngått mellom selger og kjøper, altså å fjerne et nokså vesentlig punkt i råfiskloven. Mitt spørsmål er da: Hvorfor har ikke Arbeiderpartiet fulgt opp dette i innstillingen – har ikke representanten Opseth på dette området fått gjennomslag for sin lansering på denne konferansen?

Det andre forhold som jeg ønsker å ta opp, gjelder følgende merknad i innstillingen:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, mener at man heller ikke kan forvente at en næring som har en så liten andel ansatte med høyere utdanning, alene skal ta det økonomiske ansvaret for å oppgradere arbeidsstokken i tråd med markedsdrevne utfordringer.»

Hva er det Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet mener med en så sterk og nedlatende omtale av Norges nest største eksportnæring? Uansett hvordan man måtte se på dette med høyere utdanning, kan vi i hvert fall slå fast at næringen er styrt av en stor mengde av folk med relativt høy utdanning. Man kan ikke skrive noe slikt og samtidig omtale denne næringen på en så suksessfull måte som saksordføreren gjør i sitt innledningsforedrag. Hva er det man mener med denne typen uttalelse?

Rita Tveiten (A): Eg vil begynna med det siste først. Eg vil berre seia at eg i det heile ikkje har noko behov for, ynske om eller synest det er rett å ha ei nedlatende haldning til fiskerinæringa. Det har eg ikkje i dag, og det har eg aldri hatt. Ein av grunnane til det høyrest sikkert på dialekten. Mora mi var dessutan frå Austevoll, så det ville passa dårleg.

Men det er klart at mykje av den kunnskapen som finst i fiskerinæringa i dag, er kunnskap som er av uformell karakter. Det betyr ikkje at den kompetansen ikkje er verdifull, tvert imot. I det siste har det ved Universitetet i Tromsø vorte framlagt ei avhandling som viser heilt klart at ein av styrkefaktorane ved norsk fiskeindustri faktisk er at aktørane sit inne med stor kompetanse, og eg meiner det er grunn til òg i ei etterutdannings- og utdanningsreform å leggja til rette for at den uformelle kompe-

tansen kan formaliserast, slik at den utgjør ein vesentleg del av det konseptet.

Så var det det at representanten Opseth har uttrykt ynske om å få til ei ordning som set til sides råfiskloven sitt trekk om å kunna omstøytta langsiktige avtalar. Me har i innstillinga bedt Regjeringa vurdere om dagens ordning står i forhold til dei utfordringane marknaden stiller i dag. Då bør det eigentleg vera ei klar melding om at dette må sjåast nærmare på. Men eg vil minna om at retten til å omstøytta avtalar berre er gjeldande i dei situasjonane der det er ei større mengd fisk enn det som kan takast imot. Og det er av omsyn til dei minste fartøya, som har mindre aksjonsradius, at det kan vera nødvendig å omstøytta avtalar, slik at alle har moglegheiter til å få levera. Eg synest ikkje det er eit så dårleg prinsipp. Men no får me sjå kva ministeren kjem tilbake med.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Terje Knudsen (Frp): St. meld. nr. 51 for 1997-98, Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring, starter med å slå fast at fiskeripolitikken skal legge til rette for en lønnsom utvikling av fiskerinæringen, og at en bærekraftig og langsiktig ressursforvaltning er en av forutsetningene for å få til dette.

Fremskrittspartiet mener derfor at behovet for økt lønnsomhet krever en grunnleggende gjennomgang av de fiskeripolitiske virkemidlene. Mange reguleringer og virkemidler som var riktige for noen tiår siden, er ikke formålstjenlige i dag. Offentlige reguleringer, konsesjonsordninger, byråkrati og støtteordninger, hvorav sistnevnte har stimulert til overinvesteringer i fiskeflåten, er noen av årsakene til svak lønnsomhet. Kapasiteten i fiskeflåten er derfor større enn ressursene tilsier.

Vi mener at virkemidlene og rammebetingelsene i fiskerinæringen må utformes for å fremme forsvarlig ressursforvaltning, økt lønnsomhet og lokal næringsutvikling.

Det er hyggelig å kunne konstatere at eksportverdien er nesten fordoblet i løpet av et tiår. Eksportverdien for 1998 er på hele 27,9 milliarder kr. Det er likevel verdt å merke seg at økningen i eksportverdien først og fremst skyldes økt volum ettersom prisene for de fleste produktene har hatt en nedadgående trend hele tiden, bortsett fra i 1998.

Ettersom norsk fiskerinæring eksporterer 90 pst., er det viktig at Regjeringen gjennom WTO arbeider for utvikling av internasjonale kjøpereglene som gir forutsigbare vilkår for handel og ikke diskriminerende markedsadgang. Det viktigste markedet for sjømat utenom EU er i dag Japan. For Norge er det nå svært viktig å rette blikket mot Asia for øvrig, hvor potensialet for økt fiskeeksport vurderes som meget stort. Markedet for fisk er blitt en global arena der leveringsdyktighet og kvalitet er to viktige krav. I et voksende marked bør mer og mer av fisken foredles i Norge.

Fiskerinæringen må i enda større grad bli leverandør av høyforedledede produkt som samsvarer med kundenes ønsker. For å få til et høyt bearbeidingsnivå må fiskeflå-

ten ta ansvar for å sikre industrien stabil tilgang på råstoff. Her er det behov for helhetstenkning med fokus på verdiskaping.

Aktivt eierskap i fiskeflåten er uthulet gjennom politiske dispensasjoner og administrative redere. Fiskeindustrien må få rett til å eie majoritetsandeler i fiskeflåten.

Fiskesalgslagene må kunne pålegges å godkjenne strategiske allianser, med andre ord langsiktige avtaler. Råfiskloven er gammeldags, og loven er ikke tilpasset dagens forhold. Råfiskloven kan derfor sies å ha et konfliktsforhold mellom leddene som utgangspunkt. Kjøper og selger må etter Fremskrittspartiets mening bli likeverdige parter. Salgslagenes ensidige rett til å fastsette pris og betingelser må oppheves. Industrien må heller ikke pålegges urimelige avgifter. Fremskrittspartiet mener at det må kunne skapes en næring uten motsetninger mellom Råfisklaget og industrien.

Fremskrittspartiet erkjenner at næringen må reguleres til en viss grad, bl.a. fordi ingen har naturlig eiendomsrett til havets ressurser. Det er likevel for stor avstand mellom en fornuftig regulering basert på å sikre konkurransefrihet innen næringen og dagens mengde av reguleringer, forskrifter og regler. Derfor mener vi at deltakerloven, råfiskloven og ordningen med fiskeritavtale kan avvikles. Staten bør heller konsentrere seg om å legge forholdene til rette gjennom en effektiv ressurovervåking, ressursfordeling og kontroll.

Fremskrittspartiet vil hevde at i et system med omsettelige kvoter vil næringen selv avklare hvor mange arbeidsplasser det er grunnlag for. Dette kommer vi tilbake til i forbindelse med Ot.prp. nr. 21, enhetskvoteordningen, som skal ferdigbehandles til våren.

Fremskrittspartiet vil også minne om at selv om havbruksnæringen har hatt en sterk vekst de siste 15 år, sliter den med et komplisert og uoversiktlig lovverk. Vi mener derfor at myndighetene bør konsentrere seg om miljø og veterinære krav, og at regelverket bør forenkles, slik at oppdrettsnæringen kan bedre sin konkurransevne og markedstilpasning.

Flertallet i komiteen, alle bortsett fra Høyre og Fremskrittspartiet, har sluttet opp om prinsippet om at fiskeflåten skal være fiskereid. Det samme flertallet slutter seg til at kravet for å få ervervslyøve skal innskjerpes til at søker må ha vært aktiv i tre av de siste fem årene, mot i dag tre av de siste ti årene. Flertallet støtter således en videreføring av deltakerlovens hovedregel om at fiskefartøy skal være minst 51 pst. fiskereid. Imidlertid støtter det samme flertallet at det kan gis dispensasjon for fiskeindustrien til å eie fartøy. Fremskrittspartiet er enig i at det må utarbeides et regelverk som i større grad enn i dag klargjør vilkår for dispensasjon. Fremskrittspartiet mener at en eventuell FoU-avgift bare bør innføres dersom det er bred tilslutning til dette i fiskerinæringen. Det er en forutsetning at næringen selv administrerer ordningen og bestemmer hvordan de innbetalte midlene brukes.

Helt til slutt: Det er viktig for Fremskrittspartiet å fremheve at kriteriene for fordeling av kvoter mellom kystflåten og havfiskeflåten ligger fast. Det styrker forutsigbarheten og er avgjørende for at enhetskvoteordnin-

gen og en effektiv løpende kapasitetstilpasning skal kunne fungere.

Jeg vil ta opp forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet, og forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, som står å lese i innstillingen.

Presidenten: Terje Knudsen har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Jan Petter Rasmussen (A): Det forbauser ikke å høre Fremskrittspartiet i denne debatten i forhold til deres syn på det offentlige oppgave både når det gjelder reguleringer og ordninger innenfor fiskeriene. Det jeg imidlertid stusser veldig på, er det som flertallet i komiteen er enig om må skje når det gjelder små bedrifters mulighet til å kunne samarbeide i forhold til utviklingen på markedssiden. Det forbauser meg at Fremskrittspartiet går imot at det skal kunne legges opp til et felles apparat på dette feltet. Det må nettopp være en styrke og gi en mulighet for små bedrifter langs kysten til å kunne gjøre et arbeid i fellesskap. Mener ikke Fremskrittspartiet at et slikt arbeid vil bidra til at vi fortsatt skal kunne ha en befolkningsstruktur i Norge som den vi har, med en befolkning langs kysten som i stor grad er basert på at vi har sterke bedrifter i kystsamfunnene? Hver bedrift i seg selv er for liten til å kunne ha dette apparatet. Et samarbeid må være rette veien å gå, og derfor vil jeg spørre Fremskrittspartiet om hvorfor det ikke synes slikt samarbeid er fornuftig.

Råfiskloven har vært uhyre viktig som et grunnelement innenfor norsk fiskeri. Og jeg tror også det er stor enighet i dag om at vi hele tiden må ha en råfisklov som er tilpasset den tiden vi lever i, og derfor må det gjøres justeringer. Det blir gjort hele veien, det er det også stor enighet om. Men når Fremskrittspartiet går til det skritt at de ønsker å oppheve hele loven, må en virkelig kunne utfordre dem litt og spørre: Hva ønsker en skal ivareta de mange forholdene råfiskloven i dag ivaretar, nemlig samfunnsoppgaver som ressursforvaltning og deres kontrollfunksjon? Hva skal komme isteden? Der synes jeg Fremskrittspartiet blir veldig diffust. Jeg vil også oppfordre dem til å si litt mer om hva de ønsker i forhold til deltakerloven, som de også ønsker å oppheve.

Terje Knudsen (Frp): Representanten Rasmussen var opptatt av og trodde at Fremskrittspartiet ikke hadde noe til overs for de små bedriftene, og at vi ville motsette oss at disse skulle kunne samarbeide. Jeg går ut fra at Rasmussen mener at det er lønnsomheten i disse bedriftene man må se på. Og hvis det gjelder de små bedriftene som er situert i Nord-Norge, hvor de fleste en eller annen gang har gått konkurs og i dag er reengasjert, må jeg si til representanten Rasmussen at det som er viktig, er at man ser på de generelle virkemidlene, det er de som må forbedres.

Men selv om Rasmussen forsøker å så tvil om Fremskrittspartiet i denne sak, klarer man ikke helt å springe vekk fra at man ikke har kommet opp med noen konkrete

tiltak i forbindelse med denne meldingen. Da er det greit å forsøke seg med et angrep på dem som har forsøkt å tenke nytt. Man må ikke komme dit hen at fordi om omsetningen er fordoblet det siste år – det har nemlig ikke lønnsomheten – er det ikke nødvendig med nye grep. Fremskrittspartiet mener at i tillegg til en ny fiskeripolitikk haster det med å slippe til nye kreative aktører. Men Arbeiderpartiet står på det bastante, og de vil fortsette med gårsdagens fiskeripolitikk, med tradisjonelle distriktpolitiske virkemidler overfor fiskeriene. Det er riktig det som representanten Kristiansen var inne på da han viste til Opseth i sted.

Når det gjelder råfiskloven, mener altså Fremskrittspartiet at den bør avvikles, det legger vi ikke skjul på. Vi vil innføre frivillige ordninger og medlemskap i salgslagene. Vi mener at fiskerne selv kan avtale pris direkte med kjøperne, slik at markedet på den måten fungerer, og at unødvendige reguleringer blir fjernet.

Modulf Aukan (KrF): Som venta har punktet om råfisklova vorte eit sentralt emne her i dag. Det hadde vi venta, slik som innstillinga lyder.

Råfisklova har vore svært sentral i norsk fiskeripolitikk. Kristeleg Folkeparti har støtta og støttar framleis bruken av det lovverket. Og minsteprisar har medverka til ein stabilitet i råfiskmarknaden. Regelverket gir etter vårt syn tilstrekkeleg moglegheit for flåten og industrien til å finna fram til fungerande og langsiktige løysingar for førsteomsetninga.

Eg kan ikkje sjå at råfisklova generelt sett er til hinder for fornuftige, langsiktige avtalar mellom fiskebåt og mottakar. Dette lovverket vil Framstegspartiet avskaffa. Spørsmålet blir då: Korleis ser Framstegspartiet for seg at førsteomsetninga skal regulerast? No sa Knudsen litt om det i stad, men kan han utdjupa det? Ser ikkje Framstegspartiet behovet for eit lovverk i botnen for omsetninga?

Terje Knudsen (Frp): Jeg kan på spørsmål fra representanten Aukan meget vel utdype hva vi mener om råfiskloven. Vi mener at råfiskloven fra 1951, som gir fiske-salgslagene enerett til omsetning av fisk i sitt område, ikke er av det gode. Videre kan en gjennom råfiskloven fastsette minstepriser, nedlegge midlertidige forbud om fangst og dirigere fangster til bestemte kjøpere. Slike salgsmonopoler er forbudt for annet næringsliv.

Vi er i Fremskrittspartiet innforstått med at Aukan og Kristelig Folkeparti ikke liker at vi tar tak i grunnleggende sider ved norske fiskerier som vi ikke er enig i. Problemet med meldingen er at den er kjemisk fri for nytenkning. Alt skal være ved det gamle, som vi i vårt parti mener er feilslått politikk. Riktignok skal det forskes mer. Man må bli kvitt en del grønlandssel, og man må finne samarbeidsløsninger på en del områder. Men dette blir ikke annet enn positiv prat. Det er et svært og omfattende dokument vi i dag behandler. Men det er ikke usannsynlig at en stor del av fiskerimiljøene vil finne innholdet i denne meldingen frustrerende.

Jan Petter Rasmussen (A): Det er fristende å utfordre Fremskrittspartiet nærmere på en del ting vedrørende råfiskloven, men jeg tror ikke jeg skal gjøre det. Vi får svar som er nokså – føler jeg – uklare i forhold til hva en egentlig vil. Jeg la også merke til at representanten Knudsen heller ikke sa noen ting om det jeg kort nevnte i forhold til deltakerloven.

Men det som først og fremst er grunnen til at jeg ville ta en ny replikk, er det som gjelder samarbeid mellom små bedrifter på markedssiden. Jeg synes Knudsen bare snakket rundt det spørsmålet i sitt svar. Og derfor må jeg spørre igjen: Er det ikke fornuftig at småbedrifter, som selv verken har økonomi til det eller mulighet på andre måter, har det markedsapparatet som trengs for å kunne møte de utfordringer som norsk fiskeriindustri står overfor? I et samarbeid mellom bedriftene vil en også kunne oppnå at hver enkelt bedrift blir styrket pluss at vi ville oppnå den samlede effekt som vi ønsker for norsk fiskerinæring i forhold til markedssiden. Hvor vil egentlig Fremskrittspartiet på dette feltet? Jeg sitter ikke i næringskomiteen, men jeg ser av det som går igjen i forhold til behandlingen, at Fremskrittspartiet har gått imot en slik utvikling som et flertall i komiteen ønsker.

Terje Knudsen (Frp): Det Rasmussen nå snakker om, er at vi skulle være imot at bedriftene får kontakt med hverandre. Det må bedriftene kunne klare å få til selv uten å blande staten bort i det. Så jeg skjønner i grunnen ikke hvorfor Rasmussen gjør noe stort poeng av det.

Rasmussen var også inne på deltakerloven. For at det ikke skal være noen tvil om hva Fremskrittspartiet mener, skriver vi at vi konstaterer at det opprinnelige målet med deltakerloven, nemlig at aktive fiskere skulle eie fiskefartøyer, ikke lenger er oppfylt for større fiskefartøyer. I tillegg til dette kommer alle dispensasjonene, og Fremskrittspartiet mener derfor at deltakerloven er så uthulet i dag at loven kan avvikles. Når de fleste fiskebåtrederiene drives av folk som ikke selv er aktive fiskere, kombinert med alle dispensasjonene som gis, er vi på det nivået.

Det er tydelig at Rasmussen ikke kjenner til alle sider ved saken. Jeg vil gjerne gi Rasmussen en del indikasjoner på hva vi står for: Fremskrittspartiet er enig i at myndighetene må utøve forvaltningskontrollen med ressursene i havet og kvotene må fastsettes gjennom forskning. Men Fremskrittspartiet tenker nytt. Vi kan tenke oss en grunnrente, dvs. at fiskerne gir bud på kvotene. Denne grunnrenten vil ved riktig bruk komme Distrikts-Norge til gode, i stedet for at man driver fiske etter distriktsmessige kriterier, slik tilfellet er i dag. Men dette kommer vi mer nøye tilbake til når vi skal behandle enhetskvoteordningen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Anita Apelthun Sæle (KrF): «... men der leikade fisk nedi kavet, og den leiken, den ville han sjå», heiter det i songen som vel heile Noreg kjenner.

For Kyst-Noreg har fisken, eller havets sølv, alltid vore av stor verdi. Det viser sangskatten vår. Det kjenner vi til som bur langs kysten.

Likevel har vel fiskeri og oppdrett aldri fått den statusen og den merksemda som dei t.d. har fått på Island. Det bør det no vera slutt på. Fiskeri og havbruk er Noregs nest største eksportnæring. Det er ein fornybar ressurs som kan vara og vara om vi forvaltar den forstandig.

Heile 27,9 milliardar kr var eksportinntektene i 1997. Sjølv om marknadene pr. i dag er meir usikre, med krise både i Japan og i tidlegare Sovjet, må ein kunna rekna med at etterspørselen etter reine havprodukt vil auka heller enn å minka i åra som kjem. EU er framleis den viktigaste mottakaren av norsk fisk, men andre marknader har hatt ein større auke.

Innstillinga i dag viser eit breitt politisk fleirtal for den fiskeripolitikken som Regjeringa har lagt opp til. Fiskeridepartementet legg eit verdikjedeperspektiv til grunn for fiskeripolitikken. Marknadsutfordringar er utgangspunktet for å drøfta forbetringar i verdikjeda, i strukturspørsmål, i ressursfordeling, når det gjeld kontroll, i forskning og i utviklingsspørsmål.

Fattigfolk vart aldri så fattige vestpå som austpå. Sjøen var allmenning, og der henta fattig som rik middagsmat – god, næringsrik og sunn mat. Denne kvalitetsmaten har verda også fått kjennskap til, og marknadene for våre svært gode fiskeslag veks.

Noreg er eit råvareeksporterande land. Altfor mykje fisk går rund og frosen til marknadene i andre land. Den største utfordringa i åra frametter er då å kunna vidareforedla meir til konkurransedyktige prisar. Ressurstilgang og naturgjevne føresetnader for havbruk er grunnlaget for næringa. Ressurstilgangen i Barentshavet og Norskehavet ser ut til å vera god, mens situasjonen er meir urovekkjande for Nordsjøen. Havpattedyr – kval og sel – haustar det dobbelte av det vi nordmenn tek ut. Det gjer det påkravd å redusera bestanden av havpattedyr sterkt.

Det er grenser for kor mykje råstoff vi kan ta opp. Noreg må derfor søkja å optimalisera den verdiskapinga vi kan få av rikdommane i havet, og blanke på vidareforedling er vi naturlegvis ikkje. Alt no eksporterer vi 2 000 ulike produkt til 150 land. Det går an å gjera meir av det som vi gjer for lite av i dag.

Fiskeri og havbruk sysselset direkte 40 000 menneske. Dette tryggjer busetnaden og skapar store ringverknader i Kyst-Noreg. Forsking og utvikling er viktig for at kystbefolkninga, som er avhengig av fiskeri eller havbruk, skal få fleire bein å stå på.

Kveite, torsk, steinbit, hummar og skjel i oppdrett gjev nye moglegheiter for sjømat frå Noreg. Det er òg viktig at dumpingtollen som USA har mot norsk laks, vert avvikla. Særleg er det viktig på grunn av den usikre økonomiske situasjonen i dag, der USA trass i alt har den mest stabile økonomien.

Kyst-Noreg har tradisjon for at fiskebåtutrustinga var fiskar om bord på eigen båt. Kristeleg Folkeparti er nøgd med at dette prinsippet vert vidareført ved at fiskeflåten skal vera fiskareigd, og likevel med moglegheit for dispensasjon.

Kristeleg Folkeparti meiner at råfisklova sikrar fiskaren marknadspris for vara. Dette er eit godt system som bør haldast ved lag. Likevel bør ein kunne få til eit system for langsiktige kontraktar som sikrar industrien råvarer, men då altså til marknadspris.

Når det gjeld utskiftingsmoglegheiter for ein altfor gammal fiskeflåte, overlèt eg det til innlegget til ein annan representant frå Kristeleg Folkeparti, Modulf Aukan.

Til sist vil eg seia at forskning og utvikling er avgjerande for framtida både for fiskeri og havbruk. Komiteen har også samrøystes lagt til grunn at Havforskningsinstituttet i Bergen og Fiskeriforskning i Tromsø må byggja vidare på den semja desse miljøa har kome fram til når det gjeld oppgåvefordeling i åra frametter. Så slik må det verta. Det er nødvendig og rett ressursbruk å byggja opp om Havforskningsinstituttet som eit av dei viktigaste fagmiljøa innan forskning og forvaltning, ikkje berre i Noreg, men i Europa.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Mimmi Bæivi (A): Jeg er overrasket over at representanten Apelthun Sæle med sin rolle i formingen av framtidens fiskeripolitikk ikke la vekt på kvinners rolle i denne næringen. Mange kystkvinner med et mangfold av erfaringer og kompetanse på området ser ikke muligheter for en karriere innenfor fiskerinæringen. Hvorfor gjør de ikke det? Er det f.eks. utdanning til denne sektoren som er et hinder for det?

Kvinnesatsingen må ikke bare bli et alibi. Det vil næringen og samfunnet totalt tape på. Hvilke konkrete tiltak ser Kristelig Folkeparti som viktige for å synliggjøre kvinners betydning i kystsamfunnene og dermed i fiskerinæringen?

Anita Apelthun Sæle (KrF): På fem minutt får ein slett ikkje sagt alt. Men kvinna si rolle i kystsamfunnet er like viktig som kvinna si rolle elles i Distrikts-Noreg. Dersom kvinna flyttar, dersom kvinna ikkje har arbeidsplass eller kan fø seg sjølv, flyttar ho, og då er det heller ikkje grunnlag for mannen til å bu der.

Det som Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti har vore einige om, er at tilleggsnæringar innanfor havbruk må kunna verta kvinner sitt domene. Vi ser allereie at kvinner har søkt om moglegheit til å driva skjelnæring, og eg trur at det kan vera ei framtidensretta næring som også kvinner kan ha større del i enn dei tradisjonelt har hatt innan fiskeri.

Når det er sagt, vil eg seia at det ikkje er nokon grunn til at kvinnene ikkje både skal fiska og særleg styra fiskeriet, slik det er aukande tendens til f.eks. i Austevoll, som er ein av dei sterkaste fiskerikommunane som finst i landet. Kristeleg Folkeparti er veldig opptatt av at satsing på kvinnesida bør vera ein viktig del av fiskerinasjonen Noreg. Men det står ikkje så forferdeleg mykje om det, verken i meldinga eller i dei komitémerkadene som Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti er saman om.

Terje Knudsen (Frp): Deltakerloven og råfiskloven er visstnok fiskernes grunnlov. Den fiskerimeldingen som er framlagt, er nesten helt uten nye, kreative tiltak. Likeledes er deltakerloven kun i liten utstrekning liberalisert, snarere inneholder lovforslaget innskjerpingar. Ser ikke Apelthun Sæle det paradoksale i at man, når dagens fiskeripolitikk ikke virker, må tenke alternativt for å få til en troverdig fiskeripolitikk? Fortsatt er dagens politikk fra sentrumsregjeringens side et symbol på gårdsdagens politikk, hvor politikere og byråkrater kontrollerer istedenfor å overlate mer til markedet innenfor bestemte rammer når det gjelder ressurstildeling. Vil Kristelig Folkeparti gå med ryggen inn i fremtiden når det gjelder fiskeripolitikk?

Anita Apelthun Sæle (KrF): Eg kan forsikra representanten Terje Knudsen om at vi ikkje vil gå med ryggen inn i framtida. Og det gjer vi då heller ikkje. For dagens fiskeripolitikk verkar. Den verkar faktisk veldig godt. Fiskeria har utvikla seg til å verta Noregs nest største eksportnæring. Det betyr at den fiskeripolitikken som vi fører, har verka positivt. Ein ekspanderer kontinuerleg. Det eg som kystkvinne også kjenner til, er at dei som driv med fiskeri, har gode kår. Det synest eg er positivt, dei skal ha det. Dei som driv med havfiske, har spesielt gode kår.

Det vi treng, er å forvalta dei ressursane som er fornybare, men som for enkelte artar sitt vedkomande er i faresonen, med forstand. Då kan fiskeri verta Noregs nest største og kanskje største eksportnæring i det hundreåret som ligg føre oss.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Ivar Kristiansen (H): Norge er en havnasjon. Det meste av det vi steller med her i landet, er tuftet på høsting fra eller drift på havet, enten det dreier seg om olje, skipsfart eller fiskerier. Norge er en stormakt i denne sammenheng og forvalter 2 millioner km² hav. 50 pst. av Norges befolkning bor langs kysten, og 80 pst. av norsk vareeksport kommer fra kysten.

Høyre ønsker større satsing innenfor fiskerinæringen. Først og fremst er det lønnsomhet som er nøkkelen til fremgang og suksess for næringen. Vi ønsker en balansert og bærekraftig utvikling av næringen, fordi det også er naturens bidrag som er den mest avgjørende faktor for utviklingen av fiskeriene. Det betyr at vi må ta vare på alt råstoff, samtidig som det må stilles meget strenge krav til høstingen av bestandene. Det er i denne forbindelse grunn til å bli skremt når vi til stadighet ser eksempler på uvetting høsting av småfisk – enten det er norske aktører eller andre. De siste eksemplene som er hentet fra Barentshavet, er rett og slett skremmende. Men vi har også sett nordmenn i aksjon i fjernere farvann som har drevet med fiskerier som vi burde ha vært spart for. Derfor må vi sørge for å holde tritt med utviklingen i kontrollverket og i kystvakten. Men også når det gjelder forskning og deltagelse i internasjonale organer, er det nødvendig å styrke forvaltningen av de felles bestander.

Høyre har enorm tro på fiskeri- og havbruksnæringene. Havbruksnæringen må i større grad bli fritatt for detaljreguleringen som den er utsatt for, samtidig som diverse departementer og direktorater må bli havbruksnæringens medspillere – istedenfor delvis motspillere, som flere har oppfattet dem som.

Det er kanskje innenfor havbruksnæringen vi finner det aller største vekstpotensialet. Derfor må statsråden bidra til en bedre dialog med denne delen av fiskerinæringen, og sørge for at eksempelvis utflagging økonomisk sett ikke skal være nødvendig i fremtiden.

Høyre finner det positivt at departementet i meldingen lar næringens verdikjede få såpass bred plass som den gjør. Vi tror at markedet, altså kundens valg i fremtiden, vil få bestemme næringens utvikling. Det vil i enda større grad bli kundens valg som til slutt avgjør hvor stor lønnsposen skal bli hos fiskeren i første ledd. Men Stortinget må la næringen få lov til å utvikle seg – en næring som er meget fleksibel og tilpasningsdyktig, og som historisk sett er vant til skiftende tider og utfordringer. Fiskerinæringen er, selv med sine problemer, en av landets mest suksessfulle næringer.

Nasjonalt er fisk i dag vår nest største eksportnæring, som flere har vært inne på tidligere. 90 pst. av produksjonen går til eksport, og næringen innehar en markeds- og eksportkunnskap som faktisk ingen andre har. Næringen har potensial i seg til å kunne fordoble sin eksportverdi hvis de rette håndgrep foretas. Verden trenger faktisk vår fisk. Fiskerinæringen står for 8,5 pst. av den totale norske eksport, og er den næringen som har den største eksportvekst for tiden.

Men samtidig må næringen stramme seg selv opp. Den må forbedre sin profil. Det kan ikke det norske storting bidra til i særlig grad. Næringen preges av overkapasitet på både sjø og land, og flåten er foreldet. Permitteringer og oppsigelser er kjente begrep i næringen, samtidig som sesongsvingninger medfører vansker med å skaffe arbeidskraft. Næringen må gå i seg selv og drøfte hvordan en kommuniserer utad. Altfor mange sitter med det inntrykket at fiskerinæringen er en gjennomsubsidiert distriktsnæring som maser om særordninger, og som krangler altfor mye. Altfor mange sammenligner faktisk fiskerinæringen og landbruksnæringen. Selv om inntrykket er fullstendig feil, og sammenligningen med landbruket er fullstendig urimelig, har fiskerinæringen atskillig å lære av landbruksnæringen hva kommunikasjon angår. Det er næringen selv som må sørge for at myndigheter og befolkning skal ha den samme respekt for fiskerinæringen som for andre næringer som henger høyt i folks bevissthet.

Når jeg understreker dette, er det fordi næringen har problemer med rekruttering, med fornying og med kapitaltilgang. Apropos rekruttering: Varsellampen bør tennes når det i forskningsrapporter hevdes at fiskerinæringen kommer til å bli taperen i kampen om fremtidens arbeidskraft. I særlig grad må arbeidet med rekruttering til næringen forbedres. Dersom en ikke får opp lønnsomheten i næringen, vil ikke ungdom komme til å søke til fiskerinæringen. Rekruttering er et tema som har fått altfor

liten plass i meldingen, og det er et tema som jeg også sitter med inntrykk av at de typiske fiskerikommunene ikke tar helt på alvor. Det er nok i denne sammenheng å vise til utdanningskapitlet, som i særlig grad er forsømt.

Når Høyre ønsker å løse opp i foreldet lovverk og forenkle næringens rammebetingelser, er det ikke for å redusere fiskerens makt og rettigheter, men det er basert på et ønske om å satse videre på næringen og se på hva som skal til for å styrke næringen inn i det 21. århundre. Høyre ønsker en fleksibel og differensiert flåte. Høyre ønsker et klart skille mellom den kystgående og den havgående flåten, og vi ønsker at begge flåtegrupper i så stor grad som mulig skal få stabile og langsiktige rammevilkår.

Vi ønsker også å bygge opp under det aktive eierskap, som så til de grader preger næringen. Høyre ønsker og tror at fiskerinæringen også i fremtiden kommer til å bli eid og styrt fra kysten, fordi vi vet i Høyre at aktivt eierskap, enten det er om bord eller på land, gir det beste resultat og den beste forvaltning.

Når Høyre ønsker å løse opp i råfiskloven, er det fordi vi ikke finner at loven er tilpasset den tid og de utfordringer næringen går i møte. Vi tror at langsiktige avtaler, auksjoner og gjerne gjensidig eierskap mellom flåte og landanlegg langt på vei vil være et bedre system for å ivareta førstehåndsomsetningen enn den makt og rolle som avspeiles gjennom råfiskloven. Det bør ikke være tvil om at industriarbeidsplassene på land må få oppmerksomhet når råfisklov og deltakerlov diskuteres. Det er ikke bare et spørsmål om å sikre industrien stabil råstoffleveranse, men i like stor grad et spørsmål om hvilke fremtidige ambisjoner vi skal ha når det gjelder bearbeidingsgrad av stoffet.

Høyre ønsker å forenkle og utvide enhetskvoteordningen. Det betyr at vi vil ha utredet spørsmålet om en avvikling av tidsbegrensningen på 13 år for disponering av kvote. Det betyr også at vi vil utvikle de fleste begrensningene på overføring av kvoter mellom fartøygruppene. Dette vil bidra til kapasitetstilpasning og samtidig styrke lønnsomheten og lette kapitaltilgangen til næringen.

Når det gjelder deltakerloven, ser vi fram til behandlingen senere i dag. Høyre ønsker også her å løse opp i loven og ikke gjøre lovverket mer komplisert og vanskelig, når målsettingen hos de fleste er å forbedre kapital- og rekrutteringstilgang. Høyre ønsker selvfølgelig å ha flest mulig aktive fiskere, og når det gjelder kystflåten, presiserer jeg at vi i store trekk ønsker å beholde deltakerloven som den er i dag. Men når det gjelder den havgående flåte, mener vi at det må åpnes for at fiskeindustrien på land kan få lovmessig anledning til å kunne komme inn på eiersiden i større grad. Ikke minst tenker vi på den landbaserte fiskeindustriens behov for å sikre seg stabil råstofftilgang, men vi ser også en endring av deltakerloven som et bidrag til rekruttering og økt kapital til næringen.

Vel så viktig for næringen er å sikre best mulig og mest mulig stabil markedstilgang. Her ligger nok også de største politiske utfordringene for fremtiden. En næring som er så til de grader eksportorientert, er avhengig

av færrest mulig begrensninger og tollbarrierer. Vi ser at laksenæringen i spesiell grad plages.

Videre ser vi at vårt forhold til EU, som er vårt hovedmarked, dessverre medfører at Norge i altfor stor grad er råvareleverandør. I denne forbindelse ønsker Høyre at fiskeriavsnittet i EØS-avtalen reforhandles. Høyre er meget tilfreds med at veterinæravtalen mellom Norge og EU er på plass, og vi tar for gitt at Regjeringen sørger for at Schengen-avtalen ikke medfører handelsmessige eller kostnadsmessige ulemper for fiskerinæringen.

Vi etterlyser imidlertid Regjeringens opplegg og forhandlingsposisjon i forbindelse med de kommende WTO-forhandlingene, som blir meget viktige for fiskerinæringen. Vi forventer at ikke minst fiskeriministeren fremstår som en pådriver innad i Regjeringen for å ivareta fiskernes og fiskerienes interesser i denne meget viktige sak for næringen. Disse forhandlingene starter som kjent opp ved årsskiftet, og jeg håper at fiskeriministeren vil komme inn på dette forhold i sitt innlegg.

Fisk er viktig i dagens samfunn. Jeg gjentar at faren for en langvarig lav oljepris og svekkede velferdsordninger vil tvinge oss til å satse på andre og lønnsomme næringer, og for Høyre vil fiskerinæringen fremstå som en av de aller viktigste.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Rekrutteringen til fiskerinæringen er uten tvil en meget sentral utfordring, og jeg er enig med Ivar Kristiansen i at den nok er viet for lite oppmerksomhet i meldingen.

Jeg er også enig med Kristiansen i at en lønnsom næring med vekt på økt verdiskaping selvsagt er meget vesentlig for rekrutteringen. For meg er det et tankekor at mange av dem som flytter ut fra kystdistriktene, kan tenkes å gjøre det fordi de ikke oppfatter det slik at fiskeindustrien gir en tilstrekkelig interessant, utfordrende og sikker arbeidsplass.

Hvis vi skal kunne utvikle næringen, og hvis vi generelt sett skal kunne bedre rekrutteringen til den, er det imidlertid viktig at vi øker kompetansenivået. Derfor er det med forundring jeg registrerer at Høyre ikke er med på en merknad fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet hvor man understreker en forventning om at Regjeringen viser problematikken rundt etter- og videreutdanning i fiskerinæringen spesiell oppmerksomhet, og hvor man sier:

«I tillegg til de økonomiske sidene, gjør den desentraliserte strukturen at det må utvikles modeller for opplæring som er tilpasset spredt lokalisering og sesongmessige svingninger i driften, for eksempel gjennom utvikling av fjernundervisningstilbud.»

Etter mitt syn må vi på den ene siden rette økt oppmerksomhet mot hvordan vi tilrettelegger utdanningstilbudet bl.a. innenfor den videregående skolen, og hvorvidt det fremstår som attraktivt for ungdom. På den annen side er vi nødt til å rette økt oppmerksomhet mot hvordan vi skal kunne øke kompetansenivået, ikke minst det formelle kompetansenivået, hos dem som allerede er i næ-

ringen. Det er mitt inntrykk at etter- og videreutdanningstilbud er av særdeles stor betydning i fiskerinæringen, og kanskje av enda større betydning i denne næringen enn i mange andre. Derfor forundrer det meg at ikke også Høyre er med på å understreke betydningen av at dette tilrettelegges, bl.a. gjennom fjernundervisningstilbud.

Ivar Kristiansen (H): Det er et meget viktig tema representanten Schjøtt-Pedersen tar opp, og saklig sett er jeg enig i det aller meste av det. Det er viktig at man i fellesskap, og i særdeleshet gjennom næringen selv, sørger for å høyne fiskerinæringens profil og status, for det er ikke tvil om at fiskerinæringen har en lavere status i folks bevissthet enn den fortjener. Den burde egentlig stå fremst i køen når det gjelder å ha en klar status i folks bevissthet – en status som i dag innebærer at næringen mottar tilnærmedesvis ingenting i statsstøtte. Sammenlignet med verftene på Vestlandet, norske skipsredere osv., og ikke minst landbruket, er det lommerusk norsk fiskerinæring mottar, men i folks bevissthet er bildet faktisk av en eller annen grunn snudd til det motsatte.

Fiskerinæringen innehar en betydelig kompetanse. Det må ikke herske noen tvil om det. Grunnen til at vi ikke var med på den merknaden som representanten Schjøtt-Pedersen viser til, tok jeg opp tidligere. Jeg siterer igjen fra merknaden,:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, mener at man heller ikke kan forvente at en næring som har en så liten andel ansatte med høyere utdanning, alene skal ta det økonomiske ansvaret for å oppgradere arbeidsstokken» – osv .

Vi fant den uttalelsen og den merknaden så vidt nedlatende overfor næringen at vi valgte å stå utenfor.

Dette er et ansvar som ikke minst fylkeskommunene må ta. Og det er et ansvar som kommunene må ta når det gjelder å legge til rette for økt utdanning. Det er begreplig å se i hvor liten grad fylkeskommunene og en del kommuner tar høyde for å legge til rette for eksportkunnskap, gi lærlingordningen en plass innenfor fiskerinæringen osv. På det området er jeg hjertens enig med representanten Schjøtt-Pedersen.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Det undrar meg at Høgre vil svekkja råfisklova. Er ikkje auksjonsprinsippet den beste forma for marknadsprisfastsetjing som vi kan få? Er ein plutseleg mot marknaden når det verkar i fiskarens favør?

Det undrar meg også at Høgre ikkje lenger har sansen for den frie, sjølvstendige næringsdrivande fiskar. Kvifor er det ikkje OK for Høgre at fiskarane framleis skal ha kontroll over eiga bedrift, ved å eiga 51 pst. av båten?

Ivar Kristiansen (H): Jeg tror representanten Apelthun Sæle må ha misforstått nok så mye i mitt innlegg. Vi er ikke imot at vi skal ha en fiskereid flåte, tvert imot understreket jeg i mitt innlegg det aktive eierskap, som bidrar både til lønnsomhet og ikke minst til en bedre forvaltning som sådan.

Jeg tror vi vil gjøre fiskerinæringen en bjørnetjeneste hvis vi på død og liv skal ivareta og videreføre dagens regelverk i en helt ny situasjon for fiskerinæringen. Den kan heller ikke ha gått Kristelig Folkeparti hus forbi – den situasjonen som industrien på land møter til stadighet, og som er et hovedtema når det gjelder spørsmålet om mangel på kapital, mangel på rekruttering og ikke minst mangel på stabile leveranser av råstoff. Det er det som er hovedproblemet. Og det er på dette området at Høyre ønsker å endre råfiskloven.

Vi har selvfølgelig tro på auksjoner. Vi har jo understreket det med å la et auksjonssystem få større plass innenfor omsetning av fisk. Men når det gjelder spørsmålet om råfiskloven, er det helt klart at den er overmoden for å bli revurdert. Vi er nødt til å sørge for at man kan ha stabile, langsiktige avtaler mellom kjøper og selger som et salgslag ikke kan komme inn og overprøve. På dette området tror jeg at representanten Apelthun Sæle skal ta en grundig gjennomgang, og ikke minst gjennom kontakt med industrien på land finne ut hvordan de ser på spørsmålet om råfisklov, og også spørsmålet om deltakerlov. Det handler om at kjøper og selger, altså flåten på havet og industrien på land, i større grad må finne hverandre for å møte fremtidens utfordringer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Odd Roger Enoksen (Sp): Norsk fiskerinæring har gjennom flere år opplevd en positiv utvikling. Eksportverdien øker år for år, lønnsomheten har bedret seg i store deler av flåten, markedsorienteringen i industrien har økt og ressursituasjonen for de fleste bestander har vært forholdsvis god de siste årene.

Havbruksnæringen har mangedoblet produksjonen i løpet av ti år, og framstår som en internasjonalt konkurransedyktig næring med store utviklingsmuligheter. I tillegg er næringsstøtten bygd ned gjennom de siste årene. Næringen har altså gjennomgått en svært positiv utvikling, og med en stadig økende etterspørsel etter nær sagt alle fiskeslag burde utsiktene framover være lyse.

Likevel sliter også denne næringen på en del områder med sine problemer. Det er overkapasitet i de fleste flåtegrupper så vel som i industrien. Gjennomsnittsalderen på fiskeflåten er urovekkende høy, og det er betydelige rekrutteringsproblemer i deler av næringen. Ressursituasjonen viser en til dels urovekkende utvikling. Det understreker behovet for forskning og internasjonalt samarbeid om ressursituasjonen.

I St.meld. nr. 51 for 1997-98 legges det til grunn at fiskeripolitikken skal legge til rette for en lønnsom utvikling av fiskerinæringen. En bærekraftig ressursforvaltning er en forutsetning for å oppnå dette. Gjennom markedsorientering og økt verdiskaping skal næringen bidra til gode arbeidsplasser og bosetting langs kysten.

Fiskerinæringen er sterkt eksportavhengig, og med den store tilgangen på råstoff av høy kvalitet ligger det til rette for økt verdiskaping i næringen. Meldingen har da også sterkt fokusert på markedsituasjonen og markedsmulighetene.

Vår langstrakte kyst gir en nærhet til fiskeressursene som representerer et konkurransefortrinn, der kystflåten i kombinasjon med småskala industri og desentraliserte mottaksanlegg langs kysten må utgjøre ryggraden i næringen. Dette betyr selvsagt ikke et enten-eller. Selvsagt må vi også ha en havgående flåte som bl.a. skal sikre stabilitet, og som skal ivareta forvaltningen av de store havområdene. Regjeringen viderefører prinsippet om at vi skal ha en fiskereid flåte, med visse dispensasjonsmuligheter i forhold til industriens behov, for å sikre stabile leveranser gjennom selv å eie fartøy. Komiteens flertall ønsker i motsetning til mindretallet ikke å åpne for generell adgang for industrien til å eie egne fartøy, og mener dette på sikt vil kunne føre til strukturendringer i næringen som ikke er tjenlige.

Jeg vil gjerne understreke premissene fra flertallets side når det i innstillingen sies at det skal kunne gjøres unntak fra hovedregelen om at det er aktive fiskere som skal eie flåten når det er nødvendig for å bidra til livskraftige fiskerimiljø, opprettholde den geografiske fordelingen av fiskeløyver og øke verdiskapingen i samspillet mellom flåten og industrien på land.

Jeg vil også si meg fornøyd med at et flertall i komiteen nå ønsker en evaluering av hvorvidt vertikalt integrerte enheter har bidratt til mer stabile arbeidsplasser og økt lønnsomhet. Tidligere statsråd Jan Henry T. Olsen la i et samarbeid med SND til rette for å etablere store vertikalt integrerte enheter der industrien skulle ha full kontroll fra bunn til munn, som det het. Det er all grunn til å stille spørsmålet om dette har bidratt på annen måte enn til en strukturendring med sterk eierkonsentrasjon, som etter min oppfatning er særdeles uheldig for næringen.

Når fiskeindustrien og i neste omgang fiskerettighetene eies av stadig færre, skaper dette en uheldig maktkonsentrasjon som ikke tjener verken berørte lokalsamfunn eller nasjonen. Det skulle være nok å vise til den utviklingen vi har hatt innenfor oppdrettsnæringen, der vi har fått en svært omfattende eierkonsentrasjon, for nå i dag å oppleve at landets største oppdrettskonsern selges til utenlandske interessenter eller fusjoneres med utenlandsk selskap. Dette er en måte å flagge ut gode oppdrettslokaliteter i næringen på som er uheldig, og som bør motvirkes, samtidig som myndighetene må bruke de virkemidler som er tilgjengelig, for å hindre en tilsvarende utvikling i tradisjonell fiskerinæring.

Gjennomsnittsalderen på fiskeflåten er høy, og til tross for økt lønnsomhet er det nødvendig med særskilte tiltak for å bidra til at flåten kan fornyes. Komiteen har på dette grunnlag enstemmig sluttet seg til at det innenfor rammene av skattereformen fra 1992 må utvikles aktuelle skatte- og finansieringsordninger som kan stimulere til økt utskifningstakt i flåten. Det vil i denne sammenheng være nødvendig med et nært samarbeid mellom næringen og skipsbyggingsindustrien, med tanke på å få fram framtidens fartøy der det legges vekt på behovet for å ta vare på og utnytte hele fisken. Det er også nødvendig å ha fokus på sikkerhet, på arbeidsmiljø, på miljø og på god ressursforvaltning i utformingen av fartøy.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell Opseth (A): Som kjent er fiskerinæringa den nest største eksportnæringa vi har. Det er den trass i at ein stor del av produkta går ubearbeidde eller lite foredla inn i den internasjonale marknaden. Det kan vere grunn til å spørje representanten Enoksen om kva som er viktigast i tida som kjem – det er mange ting som er viktige, men det er av og til ein må prioritere. Er det å oppnå ein større grad av vidareforedling, slik at meir av verdiskapinga blir igjen i Noreg enn det vi har i dag? Gitt at svaret på det er ja, er spørsmålet korleis ein oppnår det, om det er ved å bevare tilnærma tette skott mellom fiskar og industri, eller ved å prøve å få til ei tilnærming slik at det blir slik – som det i realiteten er – at fiskar og industri er i same båt; det ville vere ein fordel om dei rodde same vegen.

Spørsmålet til representanten Enoksen er då: Er representanten Enoksens tolking av innstillinga at den bryt med meldinga på spørsmålet om langsiktige avtalar? Eg meiner bestemt at innstillinga legg til rette for ein dispensasjonstilgang som må følgjast opp – noko som meldinga ikkje gjorde.

Odd Roger Enoksen (Sp): På spørsmålet om hva som er viktigst i tiden framover, tror jeg faktisk ikke det finnes noen enkle svar. Videreforedling er ikke uten videre her et nøkkelord. Det å sikre gode arbeidsplasser og sikre lønnsomhet i næringen er, som jeg sa innledningsvis i mitt foredrag, hovedprioriteringsområdene for Regjeringen, og det må det nødvendigvis også være. I det ligger det at ressursforvaltning og forskning på ressurs situasjonen vil måtte være sentralt. Vi ser at vi i motsetning til i mange andre land har en relativt god ressurs situasjon. Denne må vi ta vare på og videreutvikle, for det er grunnlaget for hele lønnsomheten og utviklingsmulighetene i næringen.

Arbeiderpartiet og sentrumspartiene står i lag om det aller meste i denne innstillingen, også i spørsmålet omkring samarbeid mellom industri og fiskere. Jeg tror ikke at vi kommer noen vei uten at man tar vare på det som tradisjonelt har vært situasjonen innenfor fiskerinæringen, at man ser at det er gjensidig avhengighet mellom flåtesiden og industrisiden der de lever i en symbiose som man ikke kan bryte.

Diskusjonen om langsiktige avtaler, eller reduksjonsprinsippet, er og har i svært liten grad vært en problemstilling som har lagt hindringer i veien for en positiv utvikling av denne næringen. Jeg mener at komiteen gjennom flertallsinnstillingen har lagt til rette for at man også på dette området skal kunne få til en positiv utvikling framover. Så jeg tolker innstillingen på samme måte som Opseth: Det skal være mulig å ha langsiktige avtaler. Dette skal kunne skape langsiktige og trygge forhold mellom industri og flåte. Jeg oppfatter ikke at det står i motsetning til det som det er tatt til orde for i St.meld. nr. 51 for 1997-98.

Ivar Kristiansen (H): Odd Roger Enoksen var lite inne på markedet i sitt hovedinnlegg. Det var for så vidt

forutsigbart. Jeg har bare lyst til å gi uttrykk for at slik sett er jeg glad for at Senterpartiet har en fiskeriminister som ser ut til å ha skjønt næringens behov for å ha den maksimalt beste markedsadgangen.

Når det gjelder enhetskvoteordningen, registrerte jeg ikke at Enoksen omtalte denne ordningen. Etter min oppfatning er enhetskvoteordningen et godt virkemiddel for å øke lønnsomheten i næringen og også for å bedre strukturen tilpasningen. Jeg har skjønt det slik at Senterpartiet går inn for å utvide enhetskvoteordningene når det gjelder havfiskeflåten, men ikke når det gjelder kystflåten. Så mitt spørsmål til Enoksen er: Hvorfor ønsker ikke Senterpartiet å gi kystflåten like gode vekst- og utviklingsvilkår – samtidig som man bidrar til en bedre strukturen tilpasning i kystflåten – som havfiskeflåten?

Odd Roger Enoksen (Sp): For det første har jeg merket meg at Høyre ikke ønsker enhetskvoteordninger. Høyre ønsker rent omsettelige kvoter. Når Høyre ønsker å avvikle 13-årsregelen, hvor kvotene skal tilbakefalle til fellesskapet 13 år etter at man har gått inn i en enhetskvoteordning, er det ikke lenger snakk om å beholde enhetskvoter. Da snakker man om rent omsettelige kvoter, som vil komme til å medføre store strukturendringer i norsk fiskerinæring.

Jeg merket meg også – hvis jeg ikke hørte feil – at representanten Ivar Kristiansen i sitt innlegg sa at man ønsker å avvikle begrensningene på mulighetene til å overføre kvoter mellom fartøygrupper. Hvis jeg hørte rett, innebærer også dette en dramatisk annen fiskeripolitikk enn det flertallet i komiteen har tatt til orde for. Det er rett at Senterpartiet ikke ønsker å utvide enhetskvoteordningene til å omfatte kystflåten. Vi mener at vi skal ha en flåte der det er mangfold, en fiskereid flåte, og at vi skal bruke andre virkemidler enn enhetskvoteordningene for tilpasninger innenfor den flåten.

Fiskeriministeren har tatt til orde for en utvidelse av enhetskvoteordningene til andre fartøygrupper enn det de har omfattet tidligere. Det synes jeg er positivt. Men vi mener at kystfiskeflåten ikke bør omfattes. Vi skal ha en flåte hvor vi skal bruke, som jeg sa, andre virkemidler for å tilpasse kapasiteten enn å samle kvoter på stadig færre hender.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Inge Myrvoll (SV): For å si det med Landsdelsutvalget for Nord-Norges ord:

«Landsdelsutvalget vil understreke at det til tider kan være konflikt mellom målene for fiskeripolitikken.»

De viser videre til de regionalpolitiske målsettingene som Stortinget har lagt til grunn og sier:

«Tiltak som kan styrke sysselsettingen i distriktene og dermed bosettingen, vil således være viktig å fokusere.»

På dette feltet er perspektivmeldingen perspektivløs – dessverre. Det hadde vært mer fruktbart å ta utgangspunkt i målsettingene for fiskeripolitikken fra begynnelsen av 1980-tallet:

- hovedtrekkene i bosettingsmønsteret skal bevares
- ressursgrunnlaget skal vernes
- folk skal sikres trygge og gode arbeidsplasser
- den reelle lønnsevnene i fiskerinæringa skal økes

Den perspektivmeldinga og den innstillinga vi behandler, blir svært allmenne, lite presise og derfor diffuse, ja perspektivløse. Derfor er det i hovedsak en samlet komiteinnstilling, bortsett fra at Høyre og Fremskrittspartiet viser klarere sin nesegruse beundring for det kapitalintensive fisket.

Det er ingen prestasjon å bli enig om fiskerienes betydning, at det er en nasjonal fellesressurs som skal forvaltes på en lønnsom måte til beste for kystsamfunnene, og at det skal gjøres på en bærekraftig måte. Det er sjølsagt lett å bli enig om at vi må ha ei kvotefordeling som stimulerer til langsiktig planlegging. Det jeg savner, er: Hva innebærer det? Hvordan gjør vi det?

Det er ikke slik at den kapitalintensive flåten, med støtte fra SND, er den mest lønnsomme. Den er heller ikke den mest ressurs- eller miljøvennlige. Den er heller ikke den som sikrer bosettingsmønsteret.

Hvorfor sier ikke komiteflertallet, eller i det minste mindretallet fra sentrum, noe mer presist om kystflåtens rolle? Hvorfor sier ikke sentrumpartiene det de sa i Voksenåserklæringen, at det er kystflåten sammen med en fleksibel fiskeindustri av små og mellomstore anlegg som gir størst verdiskaping og sysselsetting i fiskeriene? Har de glemt den formuleringen? Hvor er det blitt av målsettingen «En sentrumsregjering vil innføre fritt fiske for båter under 10 meter.»? Det har vi ikke hørt om siden Voksenåserklæringen.

Dette dreier seg også om allmenningretten. En unntakstilstand er blitt normalt tilstand, uten prinsipiell debatt. Retten til fiske er blitt underminert. Den juridiske siden ved dette er interessant. Det blir interessant å se det norske resultatet nå når vi har sett dommen i islandsk høyesterett.

Jeg skal vedgå at jeg i fjor høst ble litt optimistisk, kanskje uten god grunn. I Fiskeribladet 29. oktober var det en artikkel med tittelen «Viste komiteen «kystveien»».

Under en høringsrunde hadde næringskomiteen møtt far og sønn Wold fra Andenes, og disse hadde gitt komiteen en leksjon om kystflåtens fortrefelighet – som visstnok var så god at konklusjonene fra de første fire dagene på høringsturen måtte tas opp til revisjon, ifølge intervjuet. Inntil da hadde komiteen møtt den kapitalintensive del, representanter for storindustri og den havgående flåte.

Far og sønn Wold hadde gitt komiteen en leksjon om kystflåten som den flåtegruppa som har minst kapitalinnsats, størst sysselsetting, minst energiforbruk og minst overkapasitet. Det er den flåten som er best egnet til å levere til det ettertraktede ferskfiskmarkedet, som er best egnet til å utnytte biproduktene, og som er best egnet til å levere levende fisk til havbruk i videste forstand.

Men dessverre ser det ikke ut til at det inntrykket har festet seg på sikt. Det er jo lenge fra oktober til februar. Eller har komiteen bare ikke våget å feste det på papiret –

at på de viktige målsettingsområdene er det denne flåten som på en måte tilfredsstillende målene man faktisk generelt sett er enig om? For da ville det vel i innstillinga ha stått noe mer presist om hva som var satsingsområdet, og hva som bør bygges ned.

Dersom man tar målsettinger for kystsamfunnene, om bosetting, om bærekraftig ressursuttak på alvor, burde komiteflertallet sagt noe mer presist f.eks. om at ombordproduksjon bør nedbygges. Det er en fangst- og produktionsform som ikke har noen av de tilsiktede målsettinger for kystsamfunnene. Det er en fangst- og produktionsform som underminerer kysten.

Da burde det stått at bomtråflåten, som for hvert kilo fisk de bringer på land, har kastet mellom 7 og 14 kilo, og i tillegg ødelegger havbunnen, burde legges i bøyene raskest mulig.

Da burde det stått at vi trenger en nedbygging av den havgående flåte og en satsing på kystflåten. Den havgående flåte har økt sin andel av fiskeressursene på bekostning av kystflåten. De representerer lobbymakta. De representerer pengemakta. En stadig større del av fiskeressursene går med til å betale for økte kapitalkostnader og andre faste kostnader. Det er jo ikke slik at den havgående flåte nå i dag sikrer landproduksjonen, for svært mye av det de fanger, går rett ut av landet ubearbeidet.

Det er ikke nok å si at fordeling av kvoter må opprettholdes over tid, slik at det virkelig blir et verktøy som stimulerer til strukturtilpasning og langsiktig planlegging. Komiteen burde også sagt hvilken strukturtilpasning, for tar de kystsamfunnene, bærekraftig ressursuttak og miljø på alvor, er det ikke likegyldig hva slags strukturtilpasning man får.

På ett område er komiteen mer presis, og det er at de vil satse på kystflåten på mellom 15 og 34 meter. Men alt tyder på at det ikke er på bekostning av den havgående flåte, men på bekostning av den mindre, kystgående flåte. Hvorfor det? Er det slik at det er kystflåten på mellom 15 og 34 meter som er den mest lønnsomme, og som er den som har best lokal forankring? Hva er grunnen til at man da eventuelt bygger ned den mindre, kystgående flåten? For det er jeg redd for vil være resultatet. Er det ikke den på mellom 10 og 15 meter som faktisk har et overkommelig kapitalbehov og en god tilpassnings-evne når ressursene svinger – og når man eventuelt satses på den mellom 15 og 34 meter, må det være på bekostning av den havgående flåten? Da burde det ha stått.

Det er mange sider her man kunne ønsket å ta opp, f.eks. beskatningsmønster. Man burde ha tatt opp det med å få stengt felt hvor det er mye ungfisk – vært litt mer offensiv på slike ting – og det å få sendt båter over 28 meter utenfor tolvmilsgrensa. Kanskje man også burde ha gjennomgått om ikke snurrevad ut fra teknologisk utvikling burde reguleres som trål.

Når jeg ser dette med dispensasjonsreglene vedrørende eierskap, føler jeg at det som skulle være dispensasjon, med andre ord et unntak, er i ferd med å bli normalt tilstand når det gjelder eierforhold. Det vi opplever nå, er at skjerpede aktivitetskrav får tilbakevirkende kraft, som medfører at båtene mister kvote. Det kan være rik-

ting å styrke aktivitetskravet, men tilbakevirkende kraft kan bli galt. Det er vanskelig å rette opp det som skjedde i fjor. Og hvem skal da få disse inndratte kvotene? Det burde være en klar politikk at det gikk til rekrutteringskvoter.

I forslags form har SV tatt opp noen konkrete problem. Komiteen peker på at grønlandsselen er et problem. Det er jeg enig i. Men vi skal heller ikke omgå de menneskeskaptene problemene, f.eks. at trålere ødelegger korallrev som er viktige oppvekstsone for fiskebestander, eller utkast som problem, hvor bomtrålene er verstingene.

Jeg syns man burde ha gått mer inn på slike ting også og sagt at vi må rydde opp i egen bakgård – eller skal vi si egne farvann. Ikke minst når vi skal være kritiske overfor andre lands rovfiske, er det viktig at vi sjøl har ryddet opp. Jeg er enig med representanten Ivar Kristiansen, som var inne på her at norske båters oppførsel i fjernfarvann er det viktig å ha et kritisk forhold til og gripe inn overfor.

Så har vi da det som alle er enige om, nemlig oppdrett, hvor man har veldig store muligheter for å utvikle ting, ikke minst et bredere spekter av fiskeslag, hvor vi også må stille krav når det gjelder kvalitet og miljø. Og så må vi kanskje også når det gjelder oppdrett, ta en debatt om vrangforestillingen om at størst mulig er best mulig.

Jeg ser at tida renner ut for meg, den røde lampa kommer straks på. Men det kan den også gjøre for Kyst-Norge dersom vi lar markedskreftene rå. For markedets anarki er ikke tilpasset naturlovene. Det er heller ikke tilpasset kystfolkets tilpasning til naturen. Derfor tror jeg det er viktig når det gjelder fiskeripolitikk, at vi ikke gjør det til et spørsmål om kjøp og salg, men at vi regulerer det slik at vi tar vare på ressursene, tar vare på det kystsamfunnet som er så produktivt, og som skaper så store verdier.

La meg til slutt ta opp de forslagene som er omdelt.

Presidenten: Inge Myrvoll har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Myrvoll gjør i sitt innlegg et ganske stort nummer av at han ikke synes verken stortingsmeldingen eller innstillingen fra komiteen er spesielt konkrete, og at fiskeripolitikken blir for diffus. Nå har man hørt Myrvolls innlegg, og også sett de forslag som SV tar opp. Jeg synes ikke at de tre forslagene som SV fremmer i denne saken, ville gjøre fiskeripolitikken spesielt mer konkret og spesielt mer tydelig, om Stortinget eventuelt skulle slutte seg til dem.

Myrvoll gjør også et stort poeng av den måldebatt som har vært i forhold til meldingen og den måldebatt som komiteen har hatt i forhold til innstillingen. Det er ingen tvil om at Myrvoll har rett i at det er sterkere fokusert på økonomisk lønnsomhet i de nye målformuleringene som etableres gjennom innstillingen. Men det Myrvoll på en måte sier, er at dette med sterkere fokusering på økonomisk lønnsomhet er i motsetning til fokusering

på bosetting. Og det virker det som SV også prøver å følge opp i sitt forslag.

Jeg vil tro at det er en ganske bred enighet i denne salen om at det er et mål at man skal ha en subsidiefri næring i alle fall. Hvis man da skal kunne sikre bosetting på lang sikt, vil jeg tro at den eneste måten man virkelig kan sikre bosetting på, nettopp er gjennom å sikre en økonomisk bærekraftig næring. For hvis man ikke har en økonomisk bærekraftig næring, vil man få en bosetting som er avhengig av årlige statlige subsidier. Det tror jeg er en veldig gal utvikling for en så viktig næring som fiskerinæringen.

Mitt spørsmål til Myrvoll må bli: Mener Myrvoll at det er en motsetning mellom fokusering på økonomisk lønnsomhet og fokusering på bosetting?

Inge Myrvoll (SV): Først skal jeg si meg enig med representanten Bjarne Håkon Hanssen i at de forslagene som er lagt fram, ikke nødvendigvis gir de helt store perspektivene. Jeg tenkte faktisk da jeg la fram forslagene i dag, at jeg skulle legge fram noe jeg så hadde muligheter til å kunne bli vedtatt, og ikke forslag som jeg regnet med ville bli stemt ned. Det var faktisk litt av tanken bak forslagene.

For øvrig er jeg enig i det Hanssen sier om at lønnsomhet og bosetting egentlig vil kunne fungere godt i lag. Men det som har skremt meg litt, er at man på mange måter har pøst inn mange midler i det som jeg regner som den mest ulønnsomme del av næringa, nemlig den havgående delen. Jeg tror faktisk at man har prioritert feil i mange år, og jeg er redd for at man kommer til å fortsette å gjøre det. Målsettinga om ei subsidiefri næring er vi helt enige om, og en satsing på kystflåten er kanskje en god strategi for å beholde ei subsidiefri næring, for å si det sånn. Man har brukt veldig mye offentlige penger på å bygge opp en overkapasitet på den havgående flåte, og det gjør meg skeptisk. Jeg er redd man kommer til å fortsette med det, når man er så upresis som man er, både i meldinga og i merknadene.

I utgangspunktet er vi enige om målsettingene. Vi er kanskje enige om hvordan man skal nå målsettingene, og at man ønsker å ha ei subsidiefri og lønnsom næring. Men jeg er redd for at flertallet tenker annerledes enn jeg gjør når det gjelder hva som er det mest lønnsomme, hva som er det mest bærekraftige, hva som er det mest miljøvennlige, og hva det er som best ivaretar bosettingsmønstret. Der er jeg kanskje på kollisjonskurs med flertallet. Hvis jeg tar feil, er jeg veldig glad for det, men jeg har problemer med å lese det ut av meldinga, så jeg frykter at man nå bare fortsetter en utvikling som har pågått over lang tid, og som egentlig har vært en gal utvikling i forhold til Kyst-Norge.

Sverre J. Hoddevik (H): Når leiande partipersonar gir til kjenne generelle syn på fiskerinæringa, er det enkelte synspunkt som inviterer til vidare tankeføring. Utan å gjere SV urett: Vi hører frå tid til anna framhevinga av moglegheitene for å selje ubearbeidd fisk i stor utstrekning – både marknadsføre og få selt skinn og bein, som

det litt spøkefullt heiter. Likevel vil det vere slik at foredla fiskeprodukt er og vil vere viktig for sysselsettinga i Distrikts-Noreg.

Vi veit at toll er ein monaleg økonomisk terskel for marknadsføringa av foredla fiskeprodukt mot Europa. Vi har forstått det slik at Regjeringa kan tenkje seg å reforhandle EØS-vilkåra når det gjeld fisk. Mitt spørsmål til SV må vere om dette partiet har motførestellingar mot eit slikt initiativ.

Inge Myrvoll (SV): For det første må jeg si at jeg foretrekker torsken framfor krokettene, og jeg foretrekker seien framfor panettene.

Det er klart at ubearbeidet fisk har den beste kvaliteten, men samtidig kommer det en rekke gode bearbejdede produkter også. Det som er mest bekymringsfullt er at det som blir bearbejdet, det som ikke blir solgt av den aller beste kvaliteten, som er ubearbejdet, ikke blir bearbejdet i Norge, men blir sendt andre steder for bearbejding.

Jeg ønsker en best mulig avtale når det gjelder norske fiskerier, men jeg må også se på den prisen man eventuelt må betale på andre områder og sammenholde disse. Jeg vil tro det er veldig lett å bli generelt enige om at gode rammebetingelser for eksport av norsk fisk og fiskeprodukter ønsker alle å ha. Hvis noen kan komme fram til en bedre avtale enn den vi har, uten at prisen på andre områder blir for stor, har jeg ingen ting imot det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Leif Helge Kongshaug (V): Vi har i dag til behandling hvordan vi skal legge til rette for en fortsatt positiv utvikling i Norges nest største eksportnæring, en næring med et stort potensial til fortsatt verdiskaping. Det er Norges kanskje mest sammensatte og samtidig mest gjennomregulerte næring. Det er en næring med overkapasitet i fangstleddet og industrileddet, men tross det med et sterkt behov for fornying av flåte og landside. Det er en næring som i likhet med mange andre næringer må intensivere rekrutteringsarbeidet, og som er avhengig av kompetanse og dyktige fagfolk. Det er en næring som må være villig til i samarbeid med det offentlige å satse enda mer på forskning. Det er en næring som har til dels kraftige indre spenninger mellom ulike næringsutøvere og fartøygrupperinger. Og det er en næring som krever årvåkenhet og det å være føre var, så det biologiske grunnlaget ikke ødelegges.

Listen over slike momenter kunne har vært forlenget ytterligere, men det er umulig for et parti som bare har fem minutter, og som er veldig engasjert i næringen, å få belyst alle områder. Fiskerinæringen er en distriktsnæring. Jeg vil legge til som et overordnet mål at den fortsatt må være en distriktsnæring, fordi det er i distriktene kompetansen er, og der kompetansen er, vil også det viktigste fundamentet for lønnsomhet være. Derfor vil en lønnsom fiskerinæring med stabile og forutsigbare rammebetingelser være den sikreste og viktigste garanti for å bevare den spredte bosettingen vi har langs kysten. Gjen-

nom stabile rammebetingelser, selvfølgelig tilpasset ressursituasjonen, vil også fiskerne selv gå inn på ordninger med kapasitetsreduksjon, f.eks. enhetskvoteordninger. Det understrekes at komiteen er enstemmig i sin tilråding av at fordeling av kvoter mellom gruppene, hav og kyst, må opprettholdes over tid. Dette er viktig for å få til nødvendig strukturtilpasning og langsiktig planlegging.

Ellers er Venstre også glad for at komiteen er enig om at skillet mellom hav- og kystfiske som går på et fartøys lengde, ikke er en god parameter. Andre parametere må utgreies. Ofte er det slik at båter både over f.eks. 28 meter og under 28 meter fisker med samme redskap, og da blir et skille etter et fartøys lengde svært kunstig. Resultatet er ofte at paragrafbåter oppstår, og ofte har disse uheldige utforminger, ikke minst i forhold til ressursbruk.

Venstre vil ha en variert og fiskereid flåte. Vi vil ha en variert flåte fordi en da best kan utnytte næringens potensial og være optimal, både i nære farvann for høsting av lokale fiskebestander og i fjerne farvann for å utnytte ressursene til havs. Venstre vil ha en fiskereid flåte fordi dette er en garanti for å opprettholde en variert og lokal eid fiskeflåte. Derfor er Venstre med i flertallet som vil ha en videreføring av prinsippet i deltakerloven, i motsetning til Høyre og Fremskrittspartiet.

Venstre er også med i komiteflertallet som mener at råfiskloven er et svært godt egnet redskap for regulering av førstehåndsomsetning av fisk. Salgslaget har en stor samfunnsoppgave gjennom kontroll og rapportering av fisk. Dette er viktig i en tid da presset på uttak av ressurser øker. Ellers er auksjonsprinsippet et oversiktlig, rettferdig og sunt forretningsmessig prinsipp. Gjennom dette systemet får landindustrien gi bud på råstoff i lik konkurranse med andre. Dette forretningsmessig sunne prinsippet registrerer jeg at Høyre og Fremskrittspartiet ikke gir sin tilslutning til.

Det fører også til at ulike utøvere i næringen gjør det hver enkelt kan best: fiskerne fisker, industrien driver næringsmiddelvirksomhet.

Når det gjelder flåtefornyning, er dette en stor oppgave med en flåte med en gjennomsnittsalder på 23 år. Denne regjeringen, med fiskeriministeren, har allerede gjort positive grep, f.eks. fjerning av investeringsrammen. Det er også en sterk vilje til å bedre rammebetingelsene gjennom økt kontraheringsstøtte når budsjettsituasjonen skulle tilsi det. Ellers foreligger det klare meldinger fra komiteen om at skatte- og finansieringsordningene må gjennomgås og forbedres, og det er positivt.

Nå går tiden fra meg, men jeg vil også understreke betydningen av det som ligger i meldingen når det gjelder forskning og utvikling, og at det vil være nøkkelfaktorer i framtida med tanke på å forbedre verdigrunnlaget og potentialet i næringen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Laila Kaland (A): Eg er glad for at det er så stor semje i innstillinga om St.meld. nr. 51 om perspektiva for fiskeria i tida framover. At Høgre og Framstegspartiet

har eit meir liberalistisk syn når det gjeld korleis fiskeriforvaltninga skal vere, er vel ikkje så rart.

Eg har eit par spørsmål til Leif Helge Kongshaug. Vi var på eit møte i Møre og Romsdal i går med fiskerinæringa, og der vart det hevda at den havgåande flåten på Vestlandet blir nedbygd, medan kystflåten framleis veks. Er dette ei problemstilling som Venstre og Leif Helge Kongshaug er samd i?

Likeins har eg lyst til å nemne at kontraheringsstøtta, som blir fordelt via SND, i dag er på eit lågmål. Som vi veit reduserte sentrumsregjeringa denne støtta med ca. 10 mill. kr i statsbudsjettet for i år. Komiteen, som også Venstre er med i, har i innstillinga peika på at vi har ein svært gammal fiskeflåte som treng fornying – dei eldste båtane er 23 år. Vil Venstre og Leif Helge Kongshaug medverke til at desse statlege løyvingane kan aukast i år, og allereie i revidert nasjonalbudsjett?

Venstre var i sitt innlegg inne på dette med paragrafbåtane. Eg er svært redd for at den avgrensinga som ein har når det gjeld bygging av båtar på mellom 15 og 30 meter, kan gjere at vi vil få ein del paragrafbåtar som på mange måtar kan vere ein tryggleiksrisiko i fiskeflåten. Vil Venstre vere med på å sjå på denne utviklinga og ta den alvorleg, ikkje minst av omsyn til tryggleiken i fiskeflåten?

Leif Helge Kongshaug (V): Havgåande flåte kontra kystflåte er en allmenn problematikk. Som jeg sa i innlegget mitt, tror jeg Norge har behov for en variert flåte. Vi har behov for fartøy i begge gruppene. Ikke minst ut fra at det faktisk kan være nye bestander langs norskekysten som kan utnyttes bedre enn i dag, har vi behov for kystflåten. Vi har også behov for den havgåande flåten, som jeg sa i innlegget mitt. For å hente de ressursene som ligger langt ute, er det nemlig den type båter som er nødvendig. Men at vi har overkapasitet i den havgåande flåten, er en kjensgjerning – det er jo derfor vi har enhetskvoteordninger, bl.a. når det gjelder ringnot. Når det gjelder kystflåten, bør en være oppmerksom på at den heller ikke må bli for stor, for da vil lønnsomheten også i den flåten gå ned. Så dette er en problematikk som hele tiden må avveies. Det er viktig at fiskerierorganisasjonene er på banen og sier sitt om fordelingen av ressursene mellom de to fartøygruppene.

Når det gjelder SND og rammene, er det en kjent sak at når det nå har vært god lønnsomhet i næringen, med behov for stor fornying, søkes det også mer om kontraheringstilskudd – og rammene er for små. Det erkjenner vi. Det er et problem for dem som sitter og skal fordele de små rammene blant like søkere.

Det konkrete spørsmålet til meg gikk på om jeg ville arbeide for at bevilgningene til kontraheringsstøtte blir høynet allerede i revidert budsjett. Jeg vil selvfølgelig arbeide for det – det er jeg veldig opptatt av – men om jeg får gjennomslag, er en annen sak. Jeg skulle ønske at jeg fikk det.

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Mimmi Bævi (A): Norges fremste fortrinn ligger i vår nærhet til et av verdens mest produktive fiskeriområder pluss at vi har verdens reneste kyst. Utviklingen av interessante, stabile og godt betalte arbeidsplasser i hele fiskerinæringen vil derfor være et av de viktigste bidragene for å sikre bosetting og levekår. Å øke kunnskaper om denne næringen vil også være med på å gi økte verdier. Mer kunnskap og større samarbeid mellom næring, forskning og forvaltning vil gi større økonomisk uttelling. Dette er spesielt viktig når det i dag er skapt usikkerhet rundt størrelsen på bestandene, som f.eks. torsk og hyse. Kvotekutt vil spesielt for Nord-Norge, som er så ensidig avhengig av fisken, være dramatisk.

Teknologien har gitt oss muligheter til uttak av matressurser i havet, som så å si kan fiske havet tomt. Det kan bli dramatisk for matproduksjonen i verden, og her har Norge et spesielt ansvar. En bærekraftig ressursforvaltning må være en grunnleggende forutsetning for all fiskeriaktivitet, men næringen er også avhengig av at ressursene fordeles på en slik måte at det gir god lønnsomhet. Utviklingen i de internasjonale markedene med styrket makt til handelskjedene og utviklingen av en verdensomspennende handel med fisk og fiskevarer gjør at utfordringene i markedet har økt sterkt. Det er derfor behov for en vesentlig sterkere markedsorientering i alle deler av næringen.

Det ligger en særlig utfordring i å øke rekrutteringen av ungdom til næringen. Etter den nye utdanningsreformen må mye av rekrutteringen skje gjennom det videregående opplæringssystemet. Det er tid for å gjennomgå hensiktsmessigheten i dagens organisering av fiskerifaglig utdanning på grunnkursnivå. Det bør vurderes å samle all fiskerirettet opplæring i et grunnkurs. Desentralisert tilbud på høyskolenivå kan for enkelte områder av landet også være aktuelt.

En variert fiskeflåte, i hovedsak eid av aktive fiskere, er den beste garanti for opprettholdelse av hovedtrekkene i dagens bosettingsstruktur. En variert fiskeflåte, både hva angår fartøystørrelse og redskapsbruk, vil utnytte våre fiskeressurser på den mest optimale måte, samtidig som den landbaserte fiskeindustrien vil ha en relativt jevn råstofftilførsel. At fiskerne som hovedprinsipp eier fartøyene, er den beste garanti for maksimal lønnsomhet i næringens ulike ledd, og således for den totale fiskerinæringen.

Fiskerinæringen har store utviklingsmuligheter og trenger flere bein å stå på – her kan oppdretts- og skjellnæringen være med på å bidra til økt verdiskaping. Skjell er f.eks. et viktig produkt i sjømatindustrien, og den norske skjellnæringen har gjennomgått store forandringer de siste årene. Det er opparbeidet betydelig kompetanse i flere av miljøene både når det gjelder produksjon og markedsføring. Her må det bli et bedre samarbeid mellom de forskjellige aktørene for å få til en større kompetanseheving.

Fraflyttingen som skjer langs store deler av kysten, vil være en utfordring vi må gripe sterkere fatt i for å oppnå

(Bæivi)

den utviklingen i fiskerinæringen som vi trenger. Det er her større verdier kan skapes. Spesielt gjelder dette kvinner. Kvinner tar utdanning og flytter. Det er et klart behov for kvinner på alle nivåer i fiskerinæringen. Kvinner trenger motivasjon både fra bedrifter og fra oss som myndigheter for at de skal bli boende eller komme tilbake til kysten for å være med på å utvikle nye arbeidsplasser. For å stabilisere kvinneandelen på kysten må også samfunnsmessige forutsetninger som gode barnepasstilbud, gode oppvekstvilkår for barn, fritids- og trivselstiltak generelt, et akseptabelt utbygd servicetilbud og en godt utbygd infrastruktur i lokalmiljøet være til stede. Det er helt klart behov for kvinner på alle nivåer i fiskerinæringen. Kvinner har et mangfold av kompetanse og erfaringer som vil være med på å utvikle næringen i en positiv retning. Derfor er det så viktig å gi kvinner yrkesmuligheter i alle ledd i næringen, ikke bare på «fileten». Varierte og interessante arbeidsplasser er viktig også for kvinner. Alle har vi et ansvar for å synliggjøre utdanning og karrieremuligheter også for kvinner i fiskerinæringen. Resultatet kan bli en vekst for næringen som samfunnet vil være tjent med å bruke ressurser på.

Øystein Hedstrøm (Frp): Hele komiteen er opptatt av markedssituasjonen for oppdrettsnæringen og står sammen om et forslag hvor man ber Regjeringen utarbeide strategier slik at markedsadgangen for norsk oppdrettsfisk i de ulike markedene kan bedres. Dette er svært positivt. Det er viktig å fokusere på dette. Det er også positivt at en samlet komitee understreker betydningen av å bli orientert av departementet om havbruksnæringens konkurranseevne og markedsutfordringer i de årlige budsjettproposisjoner.

Av mange tiltak for å beskytte næringen mot utenlandsk konkurranse er kanskje anti-dumpingvåpnet det mest effektive og sofistikerte. I Norge er det særlig oppdrettsnæringen som har fått føle dette på kroppen. USAs innføring av dumpingavgift mot import av norsk laks i 1991 førte til at den praktisk talt ble feid ut av det amerikanske markedet over natten. EU har reist dumpingsak mot Norge hele tre ganger de siste ti årene. Men i stedet for å innføre en dumpingavgift mot norsk laks har man brukt dumpingtrusselen som brekkstang for å påføre næringen et batteri av tiltak, både i form av handelshindringer og frivillige eller selvpålagte produksjonsreguleringer som trolig savner sidestykke i verdenshandelen. Den samlede effekt av disse tiltak har svekket laksenæringens konkurranseevne betydelig, og den blir av noen anslått til å være redusert med nærmere 40 pst.

Dumpinginstrumentet kan selvsagt brukes saklig for å beskytte mot unfair konkurranse, men ofte er kalkuleringen av dumpingmarginer en ren farse for å gi legitimitet til ren og uhemmet proteksjonisme.

Man kan spørre seg hvordan norsk laks har havnet i et slikt uføre. Mye kan selvsagt forklares med at Norge er et lite land, og at vi ikke er med i EU. Men det er en enkel og bare en delvis forklaring. Jeg tror mye av forklaringen ligger i at vi ikke har skjönt at markedsadgang i

verdenshandelen ikke er noe som kommer av seg selv. Den må kjempes for, og kan bare sikres gjennom et nitid, langsiktig og proaktivt informasjonsarbeid og handelspolitisk arbeid. Dette må ikke bare finne sted sporadisk på politisk nivå og ved myndighetskontakt etter at problemene har oppstått.

Det er for sent å reagere når en dumpingsak er innledet. Næringen må selv involvere seg og arbeide langsomt direkte mot politikere, embetsverk, media, forbrukerorganisasjoner og andre interesseorganisasjoner.

Til tross for ti års proteksjonisme fra EUs side har oppdrettsnæringen ennå ikke én eneste representant i Brussel. Det finnes heller ikke noe slikt som en nasjonal strategi og handlingsplan for hvordan man skal komme dumpingregimene til livs, samt sikre at ikke tilsvarende handelshindringer blir reist mot norsk laks i de nye markedene som møysommelig er bygd opp i Det fjerne østen og Øst-Europa.

Slik Fremskrittspartiet ser det, må norske myndigheter kjenne sin besøkelsestid og spille på lag med næringen. Norge må kreve at anti-dumpingtiltak fjernes under forhandlingsrunden i WTO. Det må være et absolutt krav. Hvis det i forhandlingene utløses motkrav om at Norge må tillate større import av landbruksvarer, mener vi i Fremskrittspartiet at dette bør aksepteres. Dette bør egentlig være en selvfølge for et lite land som Norge, som er avhengig av en åpen økonomi hvor vi har fordel av å selge konkurransedyktige fiskeprodukter og kjøpe landbruksvarer, noe som bedrer husholdningenes økonomi.

Einar Steensnæs (KrF): Det har falt mange gode ord i denne debatten om fiskets store betydning både når det gjelder sysselsettingen og når det gjelder bosettingen langs kysten. Det er det all grunn til, for fisket er heldigvis noe mer enn et rent ressursuttak fra havet. Det moderne fisket har utviklet seg til en livskraftig og konkurransedyktig næringsmiddelindustri, som i de siste årene har vokst til å bli landets viktigste eksportnæring etter olje og gass, med en samlet eksportverdi på nærmere 30 milliarder kr.

Jeg synes det er ganske bemerkelsesverdig at det har lyktes komiteen å nå fram til stor grad av samstemmighet i mange av de viktige prinsipielle forhold når det gjelder fiskeripolitiske retningslinjer og perspektiver for denne næringen fremover. Det skal komiteleder og saksordfører har ros for. En slik bred enighet om viktige hovedspørsmål er selvfølgelig også en stor styrke for næringen, og skaper dermed grunnlag for større forutsigbarhet og stabilitet i rammevilkårene. Dette er noe som alle næringer ønsker seg.

Nå leser jeg riktignok i Bergens Tidende at Jan Petersen, i fylkesårsmøtet til Sogn og Fjordane Høgre, sparket til den perspektivmeldingen som vi nå har til behandling, og kaller den for perspektivløs. Det er en språkbruk som på ingen måte svarer til Høyres ordbruk i denne innstillingen. Tvert imot er både Høyre og Fremskrittspartiet med på viktige formuleringer om norsk fiskeripolitikk som en samlet komitee står bak. Der Høyre og Frem-

skrittspartiet har innvendinger, gjelder det stort sett fiskeomsetning og regulering av fisket, bl.a. slik det kommer til uttrykk i deltakerloven og råfiskloven. Det er velkjente standpunkter der vi kjenner igjen både Fremskrittspartiet og Høyre. Men Høyre ønsker jo ikke å avvikle verken deltakerloven eller råfiskloven. De ønsker å gjøre visse justeringer, og det er standpunkter vi må kunne leve med.

Selv om det har vært en brukbar inntjening i de fleste fiskeriene de senere årene, er det likevel noen mørke skyer som truer i horisonten. Ressursene i havet er i høyeste grad mobile – de flytter dels over landegrensene, dels søker de ulike dybder i havet, de er sårbare overfor overbeskatning og kan trues av forurensning. Alt dette krever omfattende internasjonal samhandling for å hindre at selve ressurskapitalen forsvinner som følge av uvettinge uttak og/eller ulovlig dumping av miljøgifter. Jeg har særlig merket meg bekymringen som nå gjør seg sterkt gjeldende når det gjelder fangst på småtors, som ligger klart under et forsvarlig minstemål, og som dermed truer senere opptak av kjønnsmoden fisk, f.eks. skrei.

Jeg vil sterkt understreke komiteens anmodning om at Norge forsterker sin innsats i internasjonal sammenheng for å få slutt på dette uvettinge fisket. I Nordsjøen merker en nå resultatet av mange års overfiske, noe som medfører at en ikke får den nødvendige lønnsomheten i fisket, som både kan sikre inntekter og samtidig gi mulighet for nødvendige avsetninger til fornyelse av redskap og båter. Dette vil i neste omgang kunne virke negativt inn på rekrutteringen til yrket. Regjeringen får en sterk og samlet anmodning fra komiteen om å legge betydelig vekt på å sette forvaltningssspørsmål knyttet til fiskeriressursene i Nordsjøen på dagsordenen i fiskerisamarbeidet med EU. Det vil jeg gjerne være med på å understreke.

Det må også legges betydelig vekt på å skaffe seg sikrest mulige kunnskaper både om ressursgrunnlaget og om de endringene som skjer i havet som følge av miljøutslipp, klimaendringer og ressursuttak. Det blir stadig viktigere å sørge for at dette blir fulgt opp med nødvendig forskningsinnsats både nasjonalt og i et internasjonalt samarbeid. Det står om fremtiden til denne viktige kystnæringen.

Når det gjelder havbruksnæringen, som siste taler også var inne på, er dette en næring i betydelig utvikling, der muligheten for lønnsom produksjon vil være avhengig av rasjonell drift og en tilfredsstillende markedsadgang. Erfaringene med lakseproduksjonen har gitt verdifull kompetanse til å utvikle havbruksnæringen til å omfatte nye arter, både fisk og skaldyr. Vi har naturgitte forutsetninger for å kunne skape lønnsom virksomhet langs store deler av kysten, men trenger nok å se nærmere på hvordan produksjonsapparatet og markedsapparatet kan tilpasses og forbedres for å skape konkurransedyktige virksomheter.

Det viktigste spørsmålet blir markedsadgangen og hvordan framtidige handelsregimer vil utforme et regelverk for den internasjonale handel med fisk. Her må norske myndigheter spille en aktiv rolle for å hindre at det utvikler seg kunstige beskyttelsesordninger som bare tje-

ner rene proteksjonistiske formål, og som ikke er i tråd med de generelle handelspolitiske regler og regimer.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A):Dagens innstilling viser en relativt bred enighet om hovedlinjene i norsk fiskeripolitikk. Det er en enighet som er kommet etter at Senterpartiet har lagt til side mye av den partipolitiske profileringen som vi hørte om før partiet kom i regjeringsposisjon.

Utviklingen av fiskerinæringen er av stor nasjonal interesse. For å møte de økende velferds- og pensjonsforpliktelsene og den forventede reduksjonen i petroleumsinntektene noen år fram i tid *må* vi øke verdiskapingen i de delene av norsk næringsliv som ikke er basert på olje og gass. Fiskerinæringen er Norges største eksportnæring utenom petroleumssektoren. Eksportverdien er økende. Næringen har store muligheter for vekst. Den bygger på en fornybar ressurs. Alt dette taler for at næringen kan og *må* spille en nøkkelrolle i norsk økonomi.

Det var også bakgrunnen for at regjeringen Jagland startet og drev fram arbeidet med en stortingsmelding om økt verdiskaping i fiskerinæringen. Jeg er glad for at den nye regjeringen har bygd på dette arbeidet. Likevel er det en svakhet at meldingen i for stor grad drøfter problemstillinger uten å trekke konklusjoner, og at den viker unna en del av de vanskeligste problemstillingene.

Det viktigste i denne meldingen er imidlertid at den ser fiskerinæringen i et verdikjedeperspektiv hvor alle ledd er del av en helhet, og hvor en tar utgangspunkt i markedsutfordringene og ikke i råstoffet, slik en tradisjonelt har gjort. Det er ingen liten erkjennelse fra en senterpartistatsråd, og helt i tråd med tenkningen fra den forrige regjeringen.

Det er også i tråd med opplegget fra den forrige regjeringen at meldingen nyformulerer målet for fiskeripolitikken.

Som tidligere fiskeriminister satte jeg som et mål at Norge bør bli verdens fremste fiskerinasjon. Jeg er glad for at også komiteen ser det som en målsetting.

Det første vi da må erkjenne, er at vi trenger kunnskap. Fiskerinæringen er mer enn de fleste aner, en kunnskapsbasert næring. Havbruksnæringen er i sin helhet bygd på forskning. Det er rike muligheter for å utvikle nye arter. Det er rike muligheter innen bioteknologi. Og fremfor alt: Se hvor avhengig vi er av kunnskap for å forvalte ressursene i havet på en bærekraftig måte.

Vi trenger derfor et nasjonalt løft for marin forskning, først og fremst fordi det vil være svært lønnsomt, men også fordi vi har et internasjonalt ansvar som en av verdens fremste fiskerinasjoner. Arbeiderpartiet har derfor foreslått et nasjonalt forskningsfond hvor marin forskning skal være ett av tre prioriterte områder.

Samtidig må også næringen selv ta et større ansvar for finansiering av forsknings- og utviklingsarbeid. Det bør derfor innføres en lovfestet FoU-avgift i næringen. Prinsippbeslutningen om å innføre en slik avgift, som må være øremerket og i stor grad må styres av næringen

selv, bør gjøres nå og ikke skyves ytterligere ut i tid, slik Regjeringen dessverre foreslår.

Vi må erkjenne at verdiskapingen i fiskerinæringen har to kritiske faktorer: ressursgrunnlaget og markedet. En bærekraftig ressursforvaltning er en forutsetning for all aktivitet. Men det er vår evne til å innrette produksjonen mot betalingsvillige markeder som avgjør hvor store økonomiske verdier vi kan skape på basis av ressursene.

Vi må få økt kunnskap om utviklingen i markedene. Vi må sikre økt markedsadgang. Vi må øke innsatsen i markedsarbeidet. Vi må i det hele få en sterkere markedsorientering i alle deler av næringen – også i forvaltningen.

Markedet er nå forandret til en verdensospennende handel med fisk og fiskevarer. Samtidig er makten til å kjøpe inn fiskeprodukter stadig mer konsentrert. I de fleste land ser vi en sterk konsentrasjon om noen få handelskjeder. Det blir stadig større krav om sikre og faste leveranser av et produkt over en lengre periode.

Det faller sammen med et annet avgjørende forhold. Industrien må øke sin lønnsomhet dersom den skal få kraft til å møte de nye markedsutfordringene og ha evne til å omstille seg til stadig nye markedskrav. Jevn utnyttelse av produksjonsutstyret vil være viktig for å oppnå bedre lønnsomhet. Både for å kunne garantere jevne leveranser og for å få jevn utnyttelse av produksjonsutstyret er industrien derfor avhengig av jevn tilførsel av råstoff. Samtidig vil jevn produksjon gi mer stabile arbeidsplasser.

En jevn råstofftilførsel er en viktig begrunnelse for at det er behov for en betydelig fornyelse og oppgradering av flåten. Hensynet til råstoff til industrien på land er også en viktig begrunnelse for at ombordproduksjonen må begrenses, og likeså at vi bør begrense omfanget av kjøpefartøy som ligger som flytende, flyttbare industribedrifter. Jeg er også bekymret for at en sterk oppbygging av nye fryselagre på steder hvor dette ikke inngår i en foredlingsvirksomhet, kan bidra til å svekke industriens råstofftilgang.

Sterke grunner taler for at adgangen til langsiktige leveringsavtaler mellom flåte og industri bør gjøres mer reell. Minsteprisen må selvsagt ligge i bunnen. Vi må ha systemer som ivaretar de aller minste fartøyenes leveringsmuligheter i tilfelle mottaksproblemer. Men sterke grunner tilsier at en langsiktig leveringsavtale som hovedregel også må gi fiskeren et leveringsfortrinn som ikke kan settes til side. Komiteens flertall ber nå om en vurdering av disse problemstillingene.

Det er et viktig grunnprinsipp at aktive fiskere selv skal eie sine båter. Bruk av langsiktige leveringsavtaler kan redusere industriens behov for og ønske om å eie egne båter. Det er like fullt en aktuell problemstilling at mange steder – også steder med store industrianlegg – ikke har stor hjemmeflåte og heller ikke kapital til investering i store fiskereide fartøy som kan sikre råstoff til industrien på land.

Samtidig som hovedregelen om en fiskereid flåte står fast, er det sterke grunner som taler for en fleksibel praktisering av unntaksbestemmelsene. Det må kunne gjøres

unntak fra hovedregelen for havfiskeflåten når det er nødvendig for å bidra til livskraftige fiskerimiljø, opprettholde den geografiske fordelingen av fisketillatelse og for å øke muligheten for verdiskaping i samspillet mellom flåten og industrien på land.

Dette må også gjelde for andre deler av havfiskeflåten enn ferskfisktrålere. I meldingen sier departementet at det for andre deler av havfiskeflåten bare skal dispenseres i tilfeller hvor det ikke finnes lokale interessenter som er aktive fiskere. Dette er strengere enn den praksis som den nåværende politiske ledelsen selv har fulgt.

Det er grunn til å merke seg at komiteen ikke har sluttet seg til denne avgrensningen. Flertallet i komiteen mener at departementet skal kunne gi dispensasjon ut fra en vurdering i forhold til de formål jeg nettopp nevnte. Det er altså ikke en forutsetning at det ikke finnes lokale interessenter som er aktive fiskere. Jeg forutsetter at statsråden er innforstått med at departementet har fått et videre handlingsrom enn de har bedt om, ved at det nå må forstås slik at det er en generell dispensasjonsadgang for hele havfiskeflåten, hvor hver enkelt søknad vurderes opp mot de formål som komiteen nevner i innstillingen.

Den spredte bosettingen langs kysten er basert på at vi har en desentralisert struktur i mottaket og foredlingen av råstoffet. Dette må føres videre. Utfordringen blir imidlertid hvordan vi skal kombinere en desentralisert og variert struktur med behovet for større økonomisk kraft, større evne til forsknings- og utviklingsinnsats og større evne til markedsinnsats i industribedriftene. Spørsmålet er om dette krever et sterkere samspill mellom bedriftene, enten gjennom eieroverbygninger eller gjennom nettverk.

For å utvikle norsk fiskerinæring trenger vi tilgang på kapital. Etter mitt syn er det ønskelig at også tunge norske investorer ser mulighetene for å utvikle fiskeindustrien. Vi bør heller ikke se det som et problem at vi får noen fiskeindustrikonsern som har litt muskler når de møter de internasjonale varehandelskjedene. Tvert imot taler mye for at vi bør stimulere til en viss muskelbygging, enten det skjer gjennom eierintegrasjon eller nettverk.

Vi trenger en differensiert industri. På samme måte har Arbeiderpartiet gjort det klart at vi ønsker en differensiert fiskeflåte. Kystflåten er ryggraden i næringen. Samtidig må det understrekes at vi har behov for og plass til både trålere og sjarker.

Vi har de senere år sett en endret struktur i fiskeflåten, med en økende andel fartøy under 13 m og en synkende andel større kystfartøy. Dette bekymrer meg. Flåten er blitt mer avhengig av at fisken er tilgjengelig. Råstofftilførselen til industrien er da mer usikker. Vi trenger en kystflåte som kan tilfredsstillende nye og økte krav til arbeidsmiljø og sikkerhet, og som kan bidra til økt rekruttering av unge fiskere. Vi trenger en kystflåte som kan tilfredsstillende kravene til råstoffbehandling og kvalitet. Vi må derfor få flere større kystfiskefartøyer, særlig i gruppen 15-34 meter. Det må skje uten at den samlede kapasiteten øker. De politiske virkemidlene må derfor målrettes i forhold til dette.

Økt lønnsomhet både i fiskeflåten og fiskeindustrien er en sentral utfordring for næringen. Vi må redusere kostnadene i næringen, slik at vi kan opprettholde vår konkurransekraft. Flere av de reguleringer som i dag eksisterer i næringen, og som er kommet til gradvis, har uheldige virkninger i forhold til kostnadene og må derfor gjennomgås.

Stadig mer av verdiskapingen i fiskeflåten og fiskeindustrien flyttes fra kjernevirksomheten til leverandørindustrien. Det betyr også at hvis vi skal øke verdiskapingen, må vi legge økt vekt på å utvikle norsk leverandørindustri. Her ser vi store forskjeller innenfor de ulike deler av næringen, Norge ligger langt fremme når det gjelder utstyrsleveranser til fiskeflåten og havbrukssektoren, mens det er minimalt med utstyrsleveranser til fiskeindustrien.

Målet må være å utvikle en helhetlig fiskeriindustriell cluster – en helhetlig norsk sjømatnæring. Da må vi rette blikket over kaikanten mot oppdrett, industri og marked. Vi må også rette blikket utover det vi tradisjonelt kaller fiskerinæringen, og mot den helhetlige verdiskapingen som næringen representerer i samspillet med andre. Først da kan vi utvikle det samlede potensialet som næringen representerer.

Sverre J. Hoddevik (H): Fiskerinæringa har etter kvart grunnfesta si stilling som eksportnæring nr. 2, men fleire og fleire spør seg om ikkje potensialet er mykje større enn tala i dag indikerer. Bruttoomsætning er dessutan ikkje den einaste parameteren på ei næring som går godt. Lønsemd i eit nettoperspektiv ville i dag gi eit meir nyansert bilete og peike på store forbettringspotensial. Manglande effektivitet i handtering og tilpassing av kapasitet øyder på mange måtar grunnrenta i eit delingsspel mellom fangst og foredling mot marknaden.

Utvida bruk av einheitskvotar ville naturlegvis ha gunstig effekt. Noko av problemet med kapasitetstilpassing kan sjølvstilt tilskrivast det forholdet at storleiken på tillate uttak av same ressurs år imellom varierer.

Det som derimot er heva over tvil, er at ein raskt veksende selbestand snart er i stand til å utkonkurrere den norske fiskaren i utteke kvantum av etterspurde ressursar. Dette er eit formidabelt problem som ein ikkje kan vere heilt sikker på er skikkeleg handtert.

Eit anna forhold er at selbestanden reduserer kvaliteten på restbestanden av fisk som han etterlèt til uttak som menneskemat. Grunnen til dette er som kjent store parasittproblem, at parasittar blir overførte frå den same selbestanden.

Perpektivmeldinga og innstillinga vedkjem naturlegvis også råfisklova og deltakarlova – noko anna ville vere utenkeleg med omsyn til desse lovene sin status i fiskerinæringa.

Vi har over tid sett ei viss utvikling frå ein tradisjonell, fleksibel og mindre kapitalkrevjande fiskeindustri – fleksibel også når det gjeld sysselsetting – til verksemdar med eit sterkare industripreg med stigande krav til kapital og kontinuitet. Dette set også det tidlegare nemnde lovverket under eit visst moderniseringspress.

Krava til å kunne sikre langsiktige, frivillige leveringsavtaler mellom fangstleddet og foredlingsleddet bør tilsvarende ta frå salslaga deira moglegheit til å sette slike avtaler ut av spel. Salslaga sin suverenitet og monopolsituasjon bør kunne erstattast av frivillig medlemskap, likeverdige forhandlingar og frittstående meklingsinstansar for fastsetting av minstepris på fisk.

Deltakarlova passerer Odelstinget i dag, som vi veit. Her vil eg berre understreke at Høgre sitt syn på eigarskap i fiskeflåten over 70 fot er at det bør opnast for at fiskeindustrien ikkje lenger skal avgrensast av den noverande 50 pst.-regelen. Forslaget om innskjerpa aktivitetskrav manglar etter vårt syn absolutt ei haldbar grunngeving. Det kan likevel vere eit poeng at fiskarmiljøet har nærleik til ein reell, spennande og fungerande marknad, og at ein vertikalt integrert fiskerisektor kanskje kan redusere denne verdien. Derfor er det også slik at vi ønskjer ei konsekvensutgreiing av å fjerne aktivitetskravet i deltakarlova, og ikkje, som Framstegspartiet ønskjer, å avvikle deltakarlova straks.

Eg registrerer også at komiteen i innstillinga bruker to-tre setningar knytt til skjelnæringa. Stikkord er lokaltetar for busetting og kvinnelege arbeidsplassar. Det er her grunn til å understreke at trygg og effektiv kvalitetskontroll på skjelprodukta vil kome til å løfte denne spesielle oppdrettsnæringa til dimensjonar som det ikkje utan vidare har vore lett å tenkje seg til no.

Til slutt: Eg har registrert ei viss forundring hos ein tidlegare talar over Jan Petersen si framstilling av perspektivmeldinga. Oppgåva mi her blir å peike på at det frå tid til anna er ein viss forskjell på melding og innstilling. Det har gjennom komiteen sitt arbeid vore gjort mange forsøk på innstramming – mange av dei også vellykka – og derfor kan innstillinga kanskje kvalifisere til ein betre karakter enn meldinga frå Regjeringa.

Statsråd Peter Angelsen: I forbindelse med Stortingets behandling av St.prp. nr. 58 for 1995-96 ble det fattet følgende vedtak:

«Stortinget ber Regjeringen på en egnet måte legge fram for Stortinget en gjennomgang av utviklingsmulighetene i fiskeriindustrien, og de utfordringer fiskerinæringen står overfor.»

Jeg har merket meg at komiteen også ønsker en gjennomgang av oppdrettsnæringen, der en trekker opp de langsiktige strategier. Jeg ser dette som en naturlig oppfølging i et kontinuerlig arbeid for å legge til rette for økt vekst og verdiskaping i hele fiskerinæringen, og vil kome tilbake til det etter hvert.

Fiskerinæringens utfordring er å være en framtidsrettet næring som bidrar til trygghet for arbeidsplasser, og for fiskerisamfunnene. Næringen er alt vokst til en av våre største eksportnæringar, og har en viktig plass i norsk økonomi.

Framskaffelse av kunnskap gjennom FoU-aktivitet er en avgjørende forutsetning for å utløse potensialet for økt verdiskaping på en bærekraftig måte. De siste års vekst i fiskerinæringen er bl.a. oppnådd gjennom forsknings- og utviklingsinnsats, som har økt produktiviteten år for år.

En framtidsrettet satsing på dette feltet forutsetter en forskningsbasert forvaltning av ressursene og satsing på høyteknologi innen en rekke sentrale felt.

En forbedring i de handelspolitiske rammebetingelsene fiskerinæringen er underlagt, kan gi en betydelig økning i sysselsetting og verdiskaping. En hovedutfordring i denne sammenheng blir å forvalte markedene for fisk og fiskeprodukter på en god måte. Prioriterte områder innenfor marin forskning og utvikling er derfor forskning rettet mot produkt- og prosessutvikling, bedre totalutnyttelse av råstoffet og utvikling av markedskunnskap.

I debatten har det vært reist spørsmål knyttet til de forestående forhandlingene i WTO. Jeg kan forsikre at Regjeringen legger opp til at det skal bli brede forhandlinger, slik at fiskerinæringen og den industridelen den representerer, kan bli en del av forhandlingene. Det samme vil vi legge opp til når det gjelder å se på hva vi kan få til av endringer innenfor EØS-avtalen med hensyn til tollregimene i EU.

Jeg er glad for at komiteen deler vår oppfatning av at forskning er en sentral faktor for å utvikle næringen videre, og også støtter forslaget om innføring av en FoU-avgift i fiskeri- og havbruksnæringen.

Fiskerinæringen er likevel basert på høsting av begrensede, men fornybare ressurser. Det understreker viktigheten av å forvalte ressursene i havet, slik at det gir forutsigbarhet og optimal avkastning. Sentralt i dette er en næringskjedebasert beskatningsstrategi. Den sterke og uventede nedturen for torskebestanden i Barentshavet understreker imidlertid nødvendigheten av en høy innsats i ressursforskningen og dessuten internasjonalt samarbeid om reguleringer og kontroll med fisket. Det viser også at metoder og modeller må utvikles på grunnlag av ny kunnskap. Dessverre er det slik at den nedturen vi ser for torskebestanden, kan indikere at vi på hele 1990-tallet har hatt en feil strategi når det gjelder beskatningen av denne bestanden.

En av de virkelig store utfordringene for fiskerinæringen i framtiden er å sikre rekruttering av kompetent arbeidskraft. Reform 94 har endret rekrutteringsmønsteret, spesielt i forhold til fiskerinæringen, ved at 93 pst. av elevene tar videregående utdanning direkte etter grunnskolen. Fiskerinæringen må derfor markedsføre seg overfor ungdom på en helt annen måte enn før, og næringen må ta aktiv del i opplæring og rekruttering. Grunnskolens læremateriell må gjenspeile betydningen av fiskeri- og havbruksnæringen. La meg også tilføye at fiskeriministeren og kirke-, utdannings- og forskningsministeren allerede har lagt opp til et samarbeid i forbindelse med en melding til Stortinget, hvor vi skal skissere tiltak når det gjelder videregående utdanning som kan legge bedre til rette for rekruttering og fiskeriutdanning.

Fiskeridepartementet vil særskilt satse på rekruttering og kompetanseheving til næringen gjennom Fiskerinæringens felles kompetansestyre og Fiskerinæringens kvinneutvalg. Det er også lagt vekt på et tett samarbeid mellom SNDs satsing på kompetanse og de nevnte koordineringsorganer i næringen. Rekrutteringen til fiskerinæringen er likevel til slutt avhengig av at næringen sjøl

er lønnsom. I tillegg må man kunne tilby gode og ordnede arbeidsforhold og et godt arbeidsmiljø, ikke minst for å kunne holde på folk over tid.

Regjeringen vil videreføre arbeidet med internasjonale forvaltningsregimer som tetter smutthullene og sikrer oss mot ukontrollert beskatning i internasjonalt farvann. Det er oppnådd mye på dette området, og for meg er det viktig at vår nasjonale forvaltning ikke sår tvil om vår holdning i dette spørsmålet.

Når det gjelder vår egen fiskeflåte, vil vi måtte foreta en løpende vurdering av hvilke former for adgangsbegrensning som vil være mest hensiktsmessig i fremtiden. Regjeringen vil legge til rette for et best mulig driftsgrunnlag ved å tilpasse kapasiteten i flåten slik at de minste fartøyene kan tilpasse sitt fiske til de lokale forhold.

Jeg har merket meg komiteens merknader til disse spørsmål. Vi vil nå gjøre ferdig et høringsforslag om konsesjonsordning for fartøy over 28 m som fisker med konvensjonelle redskap, den gruppen som litt upresist gjerne omtales som banklineflåten, og som i flere år har vært skilt ut som en egen gruppe i reguleringssammenheng. Deretter vil vi, som komiteen har bedt om, gå videre for å se på hva som kan gjøres for å finne hensiktsmessige avgrensninger mellom ulike fartøygrupper.

Det er et åpent spørsmål om det er mulig å finne gode alternativer til metergrenser innenfor alle fiskerier og flåtegrupper. Siktemålet med dette arbeidet må først og fremst være å avgrense grupper som naturlig hører sammen, og regulere disse på den måten som passer best innenfor den enkelte gruppe. Det vil også gjøre det enklere å utvikle friere reguleringsmodeller for de minste båtene.

Saltvannsfiskeloven legger som hovedregel til grunn at fordeling av de årlige kvoter skal skje etter fartøyets størrelse og sysselsetting. Etter hvert har vi utviklet et komplekst system med inndeling i grupper og adgangsbegrensede fiskerier. Fordeling av kvotene mellom forskjellige grupper er det hovedvirkemiddel vi har for å skape en levende og lønnsom fiskerinæring. For at ressursfordelingen skal bidra til å oppfylle de mål som er satt for stabilitet for alle grupper, må vi bl.a. ha for øye de variasjoner som eksisterer med hensyn til driftsmønstre og driftsbetingelser for de ulike aktørene.

Det er imidlertid behov for bedre kunnskap om hvordan deltakeradgang og kvotene i fiskeriene faktisk er fordelt. Derfor vil vi foreta en gjennomgang av hvordan deltakeradgangen i de ulike fiskeriene er fordelt mellom enkeltfartøy og grupper. Med det som bakgrunn vil vi få et bedre grunnlag for å utvikle reguleringsene videre, slik at det kan skapes stabile driftsbetingelser for alle som deltar i fisket, slik komiteen har pekt på.

Det er behov for et betydelig løft i fornyingen av fiskeflåten av hensyn til bedre fangstbehandling, arbeidsmiljø og sikkerhet. Men flåten må være tilpasset ressursgrunnlaget, og det nødvendigvis gjør kapasitetstilpassende tiltak.

Regjeringen ønsker derfor å gjøre dagens ordning med enhetskvoter for trål og ringnot permanent, samtidig som vi vil utvide ordningen til andre konsesjonsbelagte

fiskerier med reguleringer det passer for, og tar sikte på å etablere en enhetskvoteordning for fartøy over 28 m lengste lengde som drifter med konvensjonelle redskaper.

Fra det offentlige side bidras det med midler til kondemneringstiltak, og i meldingen har vi sterkt fremhevet behovet for skattemessige ordninger som legger til rette for oppbygging av egenkapital i rederiene. Jeg er derfor glad for at komiteen har sagt seg enig i at ordninger som stimulerer til nybygging med både skatte- og finansieringsordninger, må vurderes.

Det har vært en reist en rekke spørsmål. Jeg vil kanskje komme tilbake til noen av dem i ettertid, men jeg vil nå gi en liten kommentar til forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre, som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen umiddelbart sette i verk tiltak for å redusere bestanden av voksen grønlandssel i betydelig større grad enn i dag.»

La meg bare si at grønlandsselen som er i Barentshavet, er en russisk bestand og ligger under russisk forvaltning. Vi blir i fiskeriforhandlinger tildelt kvoter på den bestanden, og Fiskeridepartementet legger opp til at vi skal ha støtteordninger for fangst av sel også i kommende år, slik at det blir mulig å ta de kvotene. Når det gjelder grønlandssel og klappmyss i Vestisen, har vi økt TACen, altså fangstkvotene, fra 17 000 til 27 000 dyr, og vi har også i betydelig grad økt støttesatsene som skal gjelde for fangst av sel.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rita Tveiten (A): For det fyrste vil eg seia at det var veldig kjekt å høyra at fiskeriministeren responderer så positivt på komiteen si innstilling som han gjer. Det er ikkje tvil om at utfordringane står i kø i norsk fiskerinæring, og då trengst det breiast mogleg semje om korleis me skal møta utfordringane.

Komiteen har vore opptatt av rammevilkåra for oppdrettsnæringa, og me har i samband med det kome med eit konkret forslag der me bed Regjeringa utarbeida langsiktige nasjonale strategiar for næringa, der målet er å sikra dei næringspolitiske rammevilkåra for at næringa skal kunna utvikla seg i Noreg. I den samanhengen har eg undra meg over det grepet fiskeriministeren har funne grunn til å ta i det siste, nemleg å redusera førkvotane for dei norske oppdrettsaktørane. Korleis harmonerer det med å få rammevilkår for denne næringa som gjer at dei har oversikt? Dersom dei ikkje kan ha oversikt over kor stor førkvote dei har i høve til talet på hovud/individ dei har sett i sjøen då produksjonen starta, vil det vanskeleg kunna seiast at det er gode nok rammevilkår for denne næringa.

Eg vil òg stilla fiskeriministeren spørsmål om korleis han ser for seg at han kan koma tilbake til Stortinget med forslag om eit skilje mellom kyst- og havfiskefartøy som gjer at det vert ei meir rettferdig ordning enn me har i dag, der ein ser at båtar som er over og under 28 m, faktisk fiskar side om side. Eg er spent på fiskeriministeren sitt innspel når det gjeld dei to spørsmåla.

Statsråd Peter Angelsen: De markedsproblemene som norsk fiskerinæring kom opp i innen EU, og der en ble stilt overfor trusselen om innføring av toll på 14- 15 pst., medførte at næringen bad den forrige regjeringen om å forhandle med EU om ordningen. Det ble da inngått en lakseavtale, hvor Regjeringen har ansvar for å være med og regulere næringen totalt sett for å holde produksjonen i balanse med markedet. I den tiden lakseavtalen har eksistert, fra sommeren 1997, har vi hatt en betydelig vekst i eksporten til EU. Det har vært rom for vekst i markedet med den avtalen.

Det som skjedde i fjor høst da kvotene ble fastsatt, var at det ble lagt opp til en økning på 10 pst. etter råd fra næringen, og med bakgrunn i den oversikt vi hadde over fisk som stod i sjøen. Det viste seg på nyåret at det ble et altfor stort press på markedet når så mye fisk skulle inn i markedet. Når man ser det i et langsiktig perspektiv utover året, ser man at man kan få store problemer med å holde den balansen.

Det er et økende press for å redusere produksjonen gjennom regulering av førkvotene. Det har ikke vært full enighet i næringen om det som skal gjøres eller om hvilke grep som skal tas, men det er betydelige aktører i næringen som ønsker at vi skal sette ned førkvotene, og det har vi gjort. Veksten fra i fjor til i år er redusert fra 10 pst. til 4-5 pst.

Når det gjelder kyst- og havfiskeflåten og delingen der, vil man alltid når man setter en grense, treffe et sjikt i flåten der alle fisker likt, i samme område og har nesten samme størrelse. Det er ikke slik at kystfiskefartøy bare fisker på kysten, de fisker også langt til havs. Det finnes ikke noen reguleringer med hensyn til hvor langt et kystfiskefartøy kan gå til havs. Det er de sertifikatene fartøyet har, som avgjør det.

Øystein Hedstrøm (Frp): Statsråden var i sitt innlegg bl. a. opptatt av oppdrettsnæringen og sa at man nå ville jobbe for å bedre forholdene for fiskeriene i henhold til de forestående forhandlinger innenfor WTO – her har også EØS-avtalen en viss betydning. Det vi kan konstatere som mange har vært opptatt av, er at antidumpingvåpenet har hengt over norsk oppdrettsnæring i mange år og bidratt til å redusere konkurransevnen.

Når vi nå står foran en ny WTO-runde, regner jeg med at Regjeringen etter de signalene som har kommet fram i media, ønsker å prioritere kampen mot antidumpingvåpenet og dette med reduserte tollsatser for bearbejdede fiskevarer. Jeg forstår at Regjeringen er nødt til å se disse forhandlingene i en helhetlig sammenheng og ikke bare kan tenke fisk, men det har vært spekulert i en del kretser om man ønsker å prioritere den gjennomsubsiderte landbruksnæringen framfor den konkurransedyktige fiskerinæringen. Det håper vi i Fremskrittspartiet ikke blir noen realitet, for det må være bedre at vi kan eksportere varer på områder der vi er konkurransedyktige, og så heller åpne for mer import av landbruksvarer. Det er også til fordel for norske forbrukere fordi de da får lavere matvarepriser.

Vil Regjeringen, hvis en slik situasjon oppstår, åpne for at man i bytte mot mer frihandel med fisk tillater større import av landbruksvarer?

Statsråd Peter Angelsen: Av hensyn til de forestående forhandlingene og av hensyn til norske interesser vil det være meningsløst av meg som statsråd her fra Stortingets talerstol å tilkjenne hva Norge er villig til å gi i disse forhandlingene. Når det gjelder opplegget for forhandlingene og hvilke samarbeidsland vi ser for oss, synes jeg rent forhandlingsstrategisk at det ikke passer å offentliggjøre det. Det er vel det man kan si om det.

Når det gjelder antidumpingvåpenet og hva som vil være hovedtemaet i forhandlingene, er det vanskelig for meg å si noe om det. Norge er et land blant veldig mange som vil delta i de forhandlingene. Hva det vil være flertall for å sette som hovedpunkt på dagsordenen er det selvfølgelig vanskelig for meg å si her i dag. Men fra norsk side så tror jeg man ser for seg at sektorvise forhandlinger vil være det beste opplegget for å oppnå resultater på de områdene Norge ønsker å oppnå gode resultater på.

Sverre J. Hoddevik (H): Eg vil gripe fatt i siste delen av statsråden sitt innlegg, der han kommenterte forslag nr. 1 frå Framstegspartiet og Høgre, og eg vil seie at vi set pris på dei taktene som der kjem til uttrykk, t.d. dette med heving av fangstknoten frå 17 000 til 27 000 dyr. Ein kan i grunnen undra seg over på kva måte mellompartia i komiteen har stilt seg til forslaget, men det er det vel ikkje statsråden si oppgåve å svare på. Derimot vil eg rette spørsmål til statsråden om korleis departementet ser på moglegheitene for måloppnåing med slike kvotar. Korleis er interessa for å delta i fangsten? Og korleis ser kapasiteten ut når det gjeld operative rederi, skuter og mannskap for å takle dei store utfordringane for selfangsten, også i relasjon til dei moglege støttetiltaka som må til for å trappe opp aktiviteten?

Statsråd Peter Angelsen: La meg bare si generelt til det forslaget som er fremmet fra Høyre og Fremskrittspartiet: Det har en form som gjør at jeg vanskelig kan se at det kan vedtas som et pålegg til Regjeringen, for det gir ikke anvisning på hva man egentlig er ute etter med forslaget. Det er greit nok som et oversendelsesforslag, men hvis det skal være et pålegg til Regjeringen, må det utformes presist i forslaget, for denne forvaltningen er for sammensatt til at man ikke må gjøre det.

Når det gjelder selartene, vil jeg minne om at det er grønlandsselen som er problemet i næringskjeden i Barentshavet. Den er en russisk bestand og forvaltes av russerne. Vi forhandler oss fram til kvoter, og har 5 000 voksne dyreenheter som kvote i år, i likhet med i fjor. Selen rundt Jan Mayen er ikke med i næringskjeden i Barentshavet, og er ikke det store problemet, men der er det norsk forvaltning, og i samsvar med det forskerne har tilrådd, har vi økt kvotene der. Vi legger opp til en endring i tilskuddsordningene for selfangerne som skal gjøre det mer attraktivt å ha intensitet i fangsten for å fylle kvote-

ne. Men det er riktig, som det er antydnet, at det i de siste fangstsesongene ikke har lyktes oss å fylle hele kvoten. Det har vel forskjellige årsaker. Siste år skyldte man på meget dårlige fangstforhold og værforhold i begge isområdene. Men vi legger opp til i samarbeid med næringen sjøl at vi skal få større innsats på det området som er problemet i dag, nemlig markedet. Markedet er ikke til stede i dag for at selfangsten er økonomisk lønnsom, og det er der vi må sette inn det tyngste arbeidet. Det neste må bli å sørge for fornying av en flåte som har isklassing til å drive fangst i fremtiden. Og det er viktig for oss med innsats på begge områdene og sørge for at man har kontinuitet i dette yrket og i den kunnskapen som ligger i det å drive selfangst fra fartøy.

Presidenten: Replikkkordskiftet er omme.

Laila Kaland (A): Etter olje og gass er fiskerinæringa vår største eksportnæring. Den var i 1997 på heile 24,6 milliardar kr. Den viktigaste eksportvara er oppdrettslaks, som står for om lag ein tredjedel av eksportverdien. Fiskeriressursane i norsk økonomisk sone er av dei rikaste i verda, og gir eit godt grunnlag for arbeid og busetjing langs kysten – både på sjø- og på landsida. Der som fiskerinæringa skal utvikle seg positivt i tida framover, må vi stille krav til utøvarane i næringa, men også til politikarane, som skal vedta lover og rammevilkår.

Komiteen har i sine merknader under 3.2.1 lagt til grunn ein fiskefangst på om lag 90 mill. tonn årleg på landsbasis. Veksten må først og fremst kome frå oppdrett. I ein FAO-rapport har dei rekna på ein monaleg auke i oppdrettsproduksjonen frå 15 mill. tonn i 1993 til 30 mill. tonn i år 2010.

Å skaffe råstoff til produksjon av fôr vil vere ei av dei største utfordringane for å utvikle oppdrettsnæringa. Her vil eg nemne at på Tjeldbergodden i Møre og Romsdal vart det sommaren 1998 starta opp ein bioproteinfabrikk. I denne produksjonen vil ein omdanne naturgass, metan, frå Haltenbaken til fôrråstoff. Dette fiskefôret er reint, utan smittefare, og i tillegg ein god bruk av naturgass. Fabrikken har utvidingsplanar på dette området, og eg vil be statsråden følgje med i denne utviklinga, som er eit spanande område i høve til oppdrettsnæringa si framtid.

Det er eit viktig mål for fiskerinæringa og ei sentral oppgåve å bevare busetjingsmønsteret langs kysten, verne ressursgrunnlaget og sikre trygge arbeidsplassar både for kvinner og menn i fiskerinæringa. Det blir i tida framover viktig å ha ei forsvarleg skattlegging av fiskeriressursane, slik at vi kan få ei god avkastning av næringa i framtida. Vi har hatt stor fråflytting frå Kyst-Noreg dei siste åra. Ei av årsakene til dette, trur eg, er mangelen på trygge og lønsame arbeidsplassar. Store delar av Kyst-Noreg har også kvinneunderskot, og det heng saman med at arbeidsplassane i fiskeridistrikta i altfor liten grad er tilpassa kvinna eller familien sin situasjon der begge ønsker å vere yrkesaktive.

For å auke deltaking og medverking når det gjeld fiskerinæringa, må ein både arbeide for å auke kompetansen til jentene og å få næringa til å nytte seg av den kompetan-

sen som jentene har. For mange jenter er det viktig å kunne ta utdanning og kurs utan at dei må flytte vekk for å gå på skule, og det må lagast tilbod som er spesielt lagd til rette for jentene. Det er difor ei viktig oppgåve å formidle både til jenter og gutar at fiskerinæringa byr på interessante og varierte utfordringar – både nasjonalt og internasjonalt. Fiskerinæringa må i dag konkurrere på løn, fritid, arbeidsforhold, trivsel om bord og å skape sosial forståing for yrket. På båtar med produksjon om bord er mange av desse forholda tekne vare på, og difor har ikkje utviklinga i høve til rekruttering her vore spesielt vanskeleg.

I tida framover må også flåtestrukturen tilpassast det totale kvantumet som kan fiskast. Det blir difor naudsynt med ei viss nedbygging av den samla kapasiteten i flåten. Men vi må ha ein variert og høg teknologisk flåtestruktur, ein moderne flåte som kan konkurrere på den internasjonale marknaden. Vi må også ha ein flåtestruktur som inkluderer den havgåande flåten. Vi er ikkje tente med at vestlandsflåten blir nedbygd medan kystflåten framleis skal vekse.

Vi må ha ein grundig gjennomgang av dei lover og reglar som gjeld i næringa, med sikte på å få til ei god forvaltningsordning. Konesjons- og reguleringspolitikken må også moderniserast og samordnast. Når fiskeriresursane skal fordelast, må vi sikre at arbeidsplassar, kompetanse og den verdiskapinga som fiskeria legg grunnlag for, blir oppretthalden i Kyst-Noreg. I det høvet er det eit mål å utvikle dei ulike distrikta sine føremoner. Difor blir det viktig å ha ein god dialog mellom fiskarane, organisasjonane og politikarane, som i eit nært samarbeid vil gjere det beste for å tene næringa.

Til slutt meiner eg det er svært viktig å satse meir på utdanning, forskning og utvikling i fiskerinæringa. Og denne utdanninga må utviklast på alle nivå. Meir kunnskap om fiskerinæringa vil kanskje vere den viktigaste ressursen i tida framover. Det har vore lagt for lita vekt på omsynet til ei berekraftig utvikling i ressursforvaltninga. Difor er det rett som komiteen seier i innstillinga si:

«...må ambisjonsnivået når det gjeld løyvingar til forskning aukast monaleg i åra som kjem.»

Asmund Kristoffersen hadde her overtatt presidentplassen.

Jan Petter Rasmussen (A): Andre har i denne debatten tatt for seg den rolle Norge spiller i havbruksnæringa. Jeg vil ikke komme nærmere inn på dette, kun minne om det fremtidige potensialet som ligger på dette området, både i forhold til Norge som en ledende aktør og i forhold til havbruksnæringens betydning som matforsørger i et globalt perspektiv. Ikke minst nye arter og forskning er i denne sammenheng av avgjørende betydning.

Når det gjelder tradisjonelt fiske, legger meldingen opp til et helhetsperspektiv der det legges vekt på samspillet mellom ressurs, fangstledd, kapasitet, industri, marked og forskning. Dette er riktig og helt grunnleggende for den rette utvikling av norsk fiskerinæring.

En balansert utvikling mellom ressurs og kapasitet er den største globale utfordring for internasjonal fiskeripo-

litikk. For å lykkes i dette arbeidet er det nødvendig med et internasjonalt forpliktende samarbeid. FN-avtalen om bevaring og forvaltning av vandrende fiskebestander legger opp til nye rammevilkår for forvaltningen av vandrende fiskebestander utenfor de økonomiske sonene. Da avtalen så dagens lys i 1995, ble den betraktet som et gjennombrudd. Hovedproblemet i dag er å få tilstrekkelig mange land til å ratifisere den. Norge må være en pådriver i dette arbeidet.

Utenriksminister Knut Vollebæk gav i spørretimen for et par uker siden et for så vidt tilfredsstillende svar på Norges rolle i denne sammenheng. Han var også mer avdempet enn fiskeriministeren i forhold til arbeidet med en eventuell utvidelse av den økonomiske fiskerisonen til 250 nautiske mil. En gjennomføring av FN-avtalen er en langt riktigere og mindre kontroversiell vei å gå.

De beste bevis på viktigheten av godt samarbeid mellom fiskerinasjoner ser vi i oppbyggingen av stammen av norsk vårgytende sild – NVG-sild – og torskestammen i nord. Nå hviler det et enormt ansvar på de samarbeidende land for at disse forvaltes videre på en riktig og bærekraftig måte.

Nordsjøen er fra naturens side et av verdens mest produktive havområder. Ikke alle er klar over at dette havområdet, har samme naturlige tilvekst som Barentshavet, selv på en tredjedel av arealet til sistnevnte. Med de folkerike EU-landene og Norge rundt dette havområdet, er Nordsjøen under et enormt press. Norge og EU samarbeider nå på flere områder, ikke minst når det gjelder kontrolltiltak. Veien er imidlertid fremdeles lang å gå, ikke minst må trykket settes inn på deler av EUs fiskeriforvaltning. Unionens praktisering av utkastning av ulovlig fangst er helt forkastelig, og det må være en høyt prioritert oppgave fra norsk side i vår felles forvaltning av Nordsjøen å få slutt på dette.

Jeg er enig med komiteen i at grensene mellom havflåte og kystflåte i lys av den teknologiske utvikling og den fartøymessige utforming vi har sett i den senere tid, må kunne ses på med nye øyne. Uansett må den norske flåtestruktur ha et balansert forhold mellom kystgående og havgående flåte. Jeg er også enig med komiteen i at det er viktig innenfor den ressursforvaltning, de konsesjonsordninger og de kvotesystemer vi har, å se på en friere fartøyutforming. Ikke minst dreier det seg om å ivareta biprodukter, bedre fangstkvaliteten og arbeidsmiljøet og fasilitetene for mannskapene om bord i våre fiskefartøyer.

I disse vurderinger kan det kanskje også være nyttig å gå tilbake til strukturmeldingen fra begynnelsen av 1990-tallet, der en la opp til et skille mellom kystflåte og havflåte mer uavhengig av redskapstype enn dagens praksis og retningslinjer legger opp til.

Et problem for dagens regjering, i likhet med for tidligere regjeringer, når det gjelder en balansert utvikling mellom ressurs og kapasitet, er praktiseringen av regelverket. Grunn til uro gir bl.a. oppsplitting av konsesjoner og kapasitetsøkninger som man i den senere tid har sett innenfor nordsjøtrållgruppen. Et framtidrettet nivå på ca. 45 trålere er nå langt på vei i ferd med å bli utvannet.

Fornyng av de forskjellige flåtegruppene er et sentralt tema. Fusjonen mellom Fiskarbanken og SND har vist seg å være riktig til tross for den til dels store motstand det var mot dette, ikke minst fra Fiskarlagets side. En videre vei å gå vil være å tilføre fiskerikompetanse til alle SND-kontorer i fiskerifylkene.

I og med at fiskebåter atskiller seg fra næringsvirksomhet på land ved at de er mobile enheter, kan det etter hvert være grunn til å se på om det vil være riktig å innføre andre kriterier enn for landindustrien når det gjelder fordelingen av de distriktsrettede virkemidler.

I den senere tid har verftsstøtten vært sterkt i fokus. Det er da naturlig å peke på at det ikke gis verftsstøtte til norske fiskebåter som blir kontrahert ved norske verksteder. Dette virker konkurransevridende i forhold til at verftsstøtte gis til utenlandske fiskebåter. En slik mulighet ville dessuten kunne ha gitt norsk verftsindustri nok et bein å stå på. Totalt sett ville imidlertid en avvikling av all verftsstøtte i OECDs regi vært det beste.

Helt til slutt vil jeg si meg enig i komiteens flertalls-syn om at vi fortsatt må ha en minst 51 pst. fiskerieid flåte. Dispensasjonsreglene må imidlertid kunne brukes fleksibelt. Det fins nok av eksempler langs norskekysten på at fornuftige dispensasjoner har reddet eksistensen for fartøyer av stor betydning for mange lokalsamfunn.

Inger Stolt-Nielsen (H): Problemet med nyrekruttering og mangel på høy nøkkelkompetanse har vært nevnt av flere talere her i dag. Samtidig sliter næringen med en til dels alderstegen fiskeflåte. Skal næringen ha håp om å øke rekrutteringen, må vi få en raskere utskiftningstakt i fiskeflåten, for ingen ungdom vil søke seg til en flåte med dagens høye gjennomsnittsalder. Derfor er Høyre glad for at en samlet komite ber Regjeringen komme med fremlegg om aktuelle skatte- og finansieringsordninger som kan stimulere til økt utskiftningstakt i flåten i de ulike delene av landet. I den sammenheng bør en også se på regelverket rundt flåtefornyelse, for dagens reguleringer er stivbente og byråkratistyrte, og erfaringene viser at de ikke fungerer etter hensikten. Flåten blir stadig eldre, og at pålegg om bruk av bestemte redskaper også fører til mangel på fleksibilitet i utøvelsen av fiske og gjør et høyere kostnadsnivå nødvendig, er momenter som bør tillegges stor vekt. Det er tross alt næringens lønnsomhet som på lang sikt vil være avgjørende både for kapitaltilgang, nyrekruttering og unge menneskers lyst til å satse på en fremtid innen fiskeri og fiskeforedling. Ikke minst gjelder det unge menneskers lyst til å investere i en utdanning på høyere nivå innen disse grener, og da må de ha noenlunde sikkerhet for at dette svarer seg på lengre sikt.

Selveierskap står tradisjonelt sterkt i hele fiskeflåten. Eierskap stimulerer til lønnsomhet, gründerånd og næringsutvikling. Fiskeripolitikken bør utformes slik at flest mulig kan bli eiere eller medeiere i eget fartøy. I fiskeflåten er investeringskostnadene høye og mannskapsbehovet stort, og Høyre tror at tilrettelegging for erverv av eierandeler vil stimulere til rekruttering av folk med innsatsvilje og tro på næringens fremtid.

Fiskeri er Norges nest største næring, men likevel er ikke lønnsomheten så stor som den kunne ha vært. En ting er at vårt forhold til EU legger begrensninger på muligheten til økt verdiskaping gjennom større grad av videreforedling. Det må det være en oppgave for Regjeringen å få gjort noe med. En annen ting er at vi nasjonalt har reguleringer som begrenser næringens utviklingsmuligheter; bl.a. fungerer råfiskloven dårlig i forhold til fiskeindustriens behov for langsiktighet i næringen. Hverken industriere eller arbeidstakere i fiskeindustrien er tjent med reguleringsforhold som i praksis fører til hyppige permitteringer og til problemer for næringen med å inngå langsiktige kontrakter med kundene. Her må loven gjøres mer fleksibel, legge til rette for bindende og langsiktige avtaler mellom selger og industri og gjøre det mulig å ha større forutsigbarhet både for arbeidstakere i industrien og for de kunder som industrien er avhengig av. Da må loven også sikre fiskerne og industrien større fleksibilitet i valg av råstofftilgang. De tekniske sider av dette går jeg ikke inn på, det har Høyres øvrige representanter gjort.

Kjell Opseth (A): På tampen av denne debatten kan det på mange måtar slåast fast at det er etter måten stor semje om den framtidige fiskeripolitikken. I den grad det er usemje, går det på det tradisjonelle spørsmålet: Kor går grensene mellom offentleg styring og marknad? Det er ikkje noko unaturleg. Men det som er heilt sikkert, er at på dette området kjem ein ikkje unna stor grad av offentleg styring. Ikkje minst gjeld dette på området ressurskontroll, for om vi skulle la marknaden råde der, ville denne næringa få ei relativt kort levetid. Difor er det særdeles viktig at det er brei semje om at denne vekstnæringa må forvaltast på ein god og framtidretta måte. Vi må til kvar tid ha ein stor grad av ressurskontroll, og kanskje er forskinga på det området for dårleg og innsatsen for liten i forhold til kva det har å seie for næringa si framtid. Difor bør statsråden ta det på alvor når komiteen med stor semje seier at forskinga på dette området må aukast. Det burde vore rimeleg greitt å få brei tilslutning til det forskingsfondet som Arbeidarpartiet har teke til orde for, ikkje minst når det gjeld auka satsing på marin forskning.

Så må vi innafor dei til kvar tid tilgjengelege ressursar leggje til rette for større grad av vidareforedling. Det kan ikkje herske den ringaste tvil om at det å auke verdiskapinga av det råstoffet som fisk er, må vere ei prioritert oppgåve. Vi er alle saman klare over at ulike tollsatsar set grenser for graden av vidareforedling, men då må det også erkjennast at det må ein stor innsats til for å prøve å bygge ned desse tollbarrierane, slik komiteen har teke til orde for.

Men skal fiskerinæringa bli ei effektiv og rasjonell næring i framtida, må det rekruttering til. Vi er nøydd til på alle moglege måtar å medverke til at statusen i næringa blir høgare enn den er i dag, for elles er eg redd for at vi skal få store vanskar i framtida med å få ungdomen til å gå inn i denne viktige næringa.

Dessutan kan vi ikkje diskutere fiskerinæringa utan å ta med oss oppdrettsnæringa, sjølv om den ikkje har no-

kon stor plass i meldinga. Men det er jo her det først og fremst ligg grunnlag for vekst, og vi må no ta dei utfordringane vi har på dette området, på alvor. Det er sørgjelig at ein i snart 20 år har diskutert trygg kontroll innanfor skjelnæringa. Dette har Stortinget pålagt Regjeringa å arbeide aktivt for. Eg er redd for at dei tiltaka Regjeringa har kome med til no, ikkje er ekspansive nok til å møte den utviklinga vi bør ha på dette området.

La meg så til slutt få lov til å nemne at statsråden fann det føremålstenleg å vere ute av salen under fleire av innlegga frå opposisjonspartia. Det skal sterke grunnar til for å gjere det, det er ikkje nok å vere kaffitørst.

Modulf Aukan (KrF): Å forvalta fiskeressursane på kort og lang sikt er det denne meldinga eigentleg dreiar seg om. Norsk fiskerinæring har fått lært den lekse gong på gong bakover i tida.

Gjennomsnittsalderen på norske fiskebåtar er høg. Den teknologiske utviklinga går fort, og det skulle tilseia at utskiftingstakta skulle vera høgare enn den har vore den siste tida. På dette grunnlaget var det riktig av Regjeringa å oppheva rammestyringa av nybyggings- og importløyve for fiskefartøy.

Eg har med stor interesse merka meg det fiskeriministeren i meldinga seier om tilhøvet til eigenkapitalspørsmålet. Moglegheita til å kunna byggja opp eigenkapital ved hjelp av eiga inntening trur eg er fundamental i store delar av næringslivet, slik også i fiskerinæringa.

Dersom vi meiner at flåten framleis skal vera fiskar-eigd, og det meiner vi i Kristeleg Folkeparti er eit av dei berande elementa i norsk fiskeripolitikk, ja, så må det leggjast til rette for avsetjingsmoglegheiter for delar av overskotet. Meldinga peikar på fleire måtar å gjera dette på. Utsett gevinstskattlegging er eitt moment. Det tek ofte tid å gjennomføra eit sal, å få offentlege godkjenningar, osb.

Fondsavsetjing vil også ha fleire positive verknader: Båtkjøp kan planleggjast over lengre tid og med større del eigenfinansiering. Ved klassing vil ei slik ordning kunna nyttast. Eg trur at ei slik ordning vil ansvarleggjera norsk fiskerinæring på ein god måte og føra til meir langsiktig planlegging i investeringane. Dette siste er svært viktig i ei slik næring som fiskerinæringa.

Ei fornuftig eigenfinansieringsordning vil også på lengre sikt sikra ei naturleg rekruttering til denne næringa. Det er nemleg slik at skal desse arbeidsplassane vera attraktive, må det vera mogleg å gjennomføra ei kontinuerleg fornying av båtar og utstyr.

Som så mange andre har sagt før i denne debatten, er det viktig å leggja til rette for å ta best mogleg vare på det råstoffet som er tilgjengeleg. Dette vil krevja investeringar både om bord i båtane og i produktutvikling på land.

Næringskomiteen har under behandlinga av denne meldinga fått presentert både offensiv satsing og kreative løysingar for å bruka heile fisken. Målet må vera at såkalla biprodukt skal takast vare på 100 pst.

Til slutt: Behandlinga av denne meldinga har lært meg følgjande: Det er og må vera plass for både kystflåten, sjarken og den havgåande flåten med og utan ombord-

produksjon. Etter mitt syn blir utfordringane i framtida å makta å regulera den innbyrdes forvaltninga mellom desse gruppene.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid begrenset til 3 minutter.

Lodve Solholm (Frp): Det er ei kjensgjerning at det er overkapasitet i norsk fiskeri. Det blei i si tid innført ei einheitskvoteordning for ringnotflåten, som har fungert slik at ein har redusert kapasiteten og skapt ei lønsam næring innafor den delen.

Det som då har skjedd i ettertid, er at departementet og fiskeriministeren gong på gong har gått utafør den avtalen som vart inngått med Fiskarlaget frå 1994 om fordelinga mellom kystflåte og havflåte. Departementet har på den måten begynt å ete av den lønsemda som ringnotflåten og den havgåande flåten har klart å skape. Og då er spørsmålet: Er det fornuftig politikk?

Så har ein laga paragrafbåtane, båtar under 28 meter. Og vi har sett resultatet. Dei som likar å sjå ein fiskebåt som ei svane på havet, gremmest når dei ser dei bastardane av båtar som i dag ligg i fiskerihamnene rundt om. Resultatet er at vi har fått ei kapasitetsoppbygging i båtar rett under 28 meter. Eg har lyst til å referere ein fiskar på Mørekysten som sa, at det neste blir vel at fiskerinæringa begynner å produsere såkalla teleskopbåtar, som ein berre kan trykke ut og inn alt etter som departementet måtte finne på å endre grensene.

Ein skal vere klar over at båtar som er 28 meter, og som for nokre år sidan hadde ein lastekapasitet på 700-900 hl, i dag har ein kapasitet på 3 000-4 000 hl. Derfor er det vår meining at ein kanskje burde innføre einheitskvotar på alle båtar over 15 meter. Då hadde ein kanskje klart å skape ein viss reduksjon i den overkapasiteten som vi alle er einige om er i norsk fiskeri. Det er også næringa sjølv einig i.

Men eg føler at det no bevisst blir ført ein politikk der kystflåten klart blir prioritert framfor havflåten, eitt distrikt blir prioritert framfor andre distrikt. Dette er ein bevisst politikk frå departementet si side. Då kan ein kanskje seie det slik at Noreg ikkje lenger har ein fiskeriminister, men Nord-Noreg har.

Ein god del av dei avslaga som no skjer når det gjeld fornying av flåten, er uforklarlege. Eg synest det er greitt at ein no har fått selfangsten på dagsordenen igjen. Det er også gledeleg at ein no begynner å sjå på dette med fondsavsetjing i fiskerinæringa.

Gunnar Breimo (A): Jeg vil starte dette innlegget med å trekke fram en setning fra komiteens innstilling, hvor det heter:

«Fisken er ein nasjonal fellesressurs som skal forvalta og utnyttast til beste for samfunna langs kysten.»

Når jeg trekker fram nettopp dette sitatet, er det fordi jeg er sterkt opptatt av det som er et mål for de fleste av oss, nemlig å sikre hovedtrekkene i dagens bosettingsmønster. Skal vi lykkes med det, må vi finne fram til ordninger som sikrer at de ressursene som finnes lokalt, blir

utnyttet på en måte som skaper nye og sikrer dagens arbeidsplasser. Noen annen løsning finnes ikke. Og da kommer vi ikke utenom at fiskeriene må spille en helt sentral rolle. Vi snakker jo om vår nest største eksportnæring og en næring som er forankret i en ressurs som alltid vil være der hvis vi opptrer på en forsvarlig måte.

Hele komiteen står bak det nevnte sitatet, men ikke uventet kan det settes et stort spørsmålstegn med hensyn til de praktiske løsningene som Høyre og Fremskrittspartiet står for. Å tro at ressursene skal komme lokalsamfunnene til gode når kapitalkreftene nærmest slippes fri, er temmelig blåøyd.

I hovedtrekk er det to måter vi kan utnytte ressursen på. Vi kan legge opp til det som er maksimalt lønnsomt i kroner og øre for Norge som nasjon. Eller vi kan balansere fiskeripolitikken vår med hensyn til andre verdier, som f.eks. bosetting. Jeg er glad for at det store flertallet så klart gir uttrykk for at sistnevnte måte å gjøre det på er riktig. Også jeg understreker imidlertid at vi må snakke om lønnsomhet, men det er forskjell på lønnsomhet og maksimal profitt, som jeg føler at både Høyre og spesielt Fremskrittspartiet vil legge til rette for. Da blir det de største og sterkeste som vinner fram, og det betyr sentralisering.

Også jeg vil hevde at det er behov for å se på alle sider ved denne næringen for å øke lønnsomheten. Også her er det nødvendig med nytenkning. Men når det blir snakk om deltakerloven og råfiskloven, snakker vi om noe av det som jeg vil kalle for grunnlovsgivningen innenfor næringen. Da er det nødvendig å gå forsiktig fram. Etter mitt syn har komiteflertallet funnet en god balanse også på dette området. For eksempel synes det fornuftig ikke å gå lenger enn til å videreføre dispensasjonsadgangen når det gjelder industriens eierskap i flåten. Etter mitt syn vil en fortsatt fiskereid flåte være den beste garantien med sikte på bosettingen. For å sikre industrien stabil råstofftilgang synes det imidlertid nødvendig at industrien gis anledning til å eie deler av havfiskeflåten. Da bør lokalt eierskap tilstrebes når det er mulig å reise kapital.

Når det gjelder båtstørrelse og flåtefornyelse, vil jeg trekke fram sjarkflåten og understreke at den ikke må glemmes. Den er nemlig svært viktig for flere regioner.

Jeg er også enig i at skillet mellom havflåten og kystflåten bør utredes nærmere, men understreker at kystflåten må være ryggraden hvis bosettingen skal sikres. Av samme grunn må ombordproduksjonen begrenses til å gjelde råstoff som av kvalitetshensyn ikke bør produseres på land, slik fylkestinget i Nordland enstemmig har gått inn for.

Til slutt vil jeg understreke betydningen av at samarbeidet med fiskeriorganisasjonene videreføres.

Statsråd Peter Angelsen: Først noen kommentarer til de forslagene som er fremmet av SV.

Når det gjelder forslag nr. 3, om de såkalte målsettingene for fiskeripolitikken, så ligger jo det i meldingen. Det er ikke endret på de målsettingene som er lagt i tidligere meldinger. Det er det gitt klart uttrykk for. Men vi har

presisert hva som er viktig for å klare å opprettholde de målsettingene som der er nevnt.

Når det gjelder forslag nr. 4, er det allerede igangsatt et arbeid først og fremst for å få kartlagt og for å se på hva som kan gjøres for å berge korallrevene, og for å legge opp til en såkalt fredningsordning. Det som ligger i det, må selvfølgelig være at man freder de områdene som korallrevene utgjør, slik at bunnredskap ikke kan skade korallrevene. Når det så gjelder straffetiltak, ligger det i det forslaget som skal behandles i Odelstinget senere i dag, at vi kan iverksette slike reaksjoner som det her er snakk om.

Når det gjelder forslag nr. 5, foreligger det et forslag fra en arbeidsgruppe. Det arbeides nå også med proposisjonen, slik at saken vil bli forelagt Stortinget, og da synes jeg ikke det står i stil med problemstillingene her å fremme forslaget som realitetsforslag. Det bør oversendes Regjeringen.

Så til en del av de andre spørsmålene som er reist. La meg først si til Lodve Solholm at når det gjelder såkalte paragrafbåter, båter på inntil 28 meter, er det et gammelt begrep. Da konsesjonsordningen for ringnotflåten ble innført, ble det satt en nedre grense for konsesjon på 90 fot, dvs. 27,42 meter. Det er det dreier seg om. Det setter altså en maksimal lasteevne på 1 500 hl for fartøy under konsesjonsgrensen. De kan bygge båtene så brede og dype de vil, men lasteevnen og romkapasiteten er på 1 500 hl. Det er altså helt feil – det er en forvirring av debatten – å si at man øker kapasiteten for ringnotflåten.

Når det gjelder torskefiskeriene, er det ikke lastekapasiteten som er problemet. Men det at folk bygger båtene som kommer under den reguleringsgrensen som her er satt, større, bredere, dypere og høyere, det er for å forbedre bekvemmeligheten om bord – for mannskap, for arbeidsforhold og for teknisk utstyr. Selvfølgelig går det noe på fangsteffektiviteten, men det dreier seg ikke om lastekapasitet. Så jeg synes det ville tjene fiskeridebatten i framtiden bedre om en holdt seg til realitetene, til virkeligheten. Det er ikke noe nord-sør-problem. Det må være noen med et angstbitersk forhold til fiskeripolitikken som gjør dette til et nord-sør-problem. De fleste 90-fotene som er bygd hittil i de siste to årene, har gått til Vestlandet. La det være helt klart. – Tiden er ute, ser jeg.

Lodve Solholm (Frp): Eg har ikkje noko «angstbitersk» forhold til fiskerinæringa. Eg har ein altfor sterk bakgrunn i den til det. Men poenget er at utan omsyn til kor lenge denne 28-metersgrensa har eksistert, så er det ikkje tvil om at det har skjedd ein kapasitetsauke der, same om den er på 1 500 hl eller 2 000 hl, så lenge eldre båtar hadde lågare kapasitet. Statistikken viser at talet på fartøy under grensa på 28 meter har vakse. Men det er jo litt interessant når statsråden seier at ein må bygge nye båtar for å få betre komfort, for å få betre tryggleik, for å skape eit betre arbeidsmiljø om bord i båtane, osv. Kvifor nekta då direktoratet ei fornying av den båten som forliste? Reiarane hadde eit kjøp på handa. Men då sa ein nei, båten var for stor. Reiarane sin argumentasjon var at dei ikkje skulle ha større kvotar. Det einaste dei ville, var

å bygge ein båt som var sikrere, som gav betre arbeidsmiljø, og som var meir høveleg. Då sette ein grensa til 28 meter og sa at båten var for stor, hadde for stor lastekapasitet i forhold til det gamle båten hadde. Resultatet er at desse reiarane, som har mista båten sin og hadde moglegheit til å få ein båt som dei ønskte, og faktisk sa at dei ikkje skulle ha større kvotar, går glipp av mange fangstmoglegheiter. Då var det ikkje snakk om å skape eit sikrere og betre arbeidsmiljø med ein båt som var betre og meir høveleg. Det synest eg er å trekke dette litt vel langt. Statsråden ser ut til ikkje å ville forstå, meir eller mindre bevisst, at det har skjedd ein kapasitetsreduksjon i ringnotflåten. Det er vi iallfall einige om. Men når det gjeld torsk – det var den fartøygruppa eg tenkte mest på – kan ikkje eg sjå anna, når ein skiftar ut ein gamal 80-90-foting med ein ny 80-90-foting og ein ser korleis dei nye båtane ser ut, enn at det har skjedd ein kapasitetsauke. Det er det som er uheldig. Derfor ville det vere fornuftig å innføre einheitskvotar på eit endå lågare nivå. Kanskje burde ein gjere slik som fiskerierorganisasjonane seier, stoppe på 21,5 meter? Kvifor ikkje då gjere som Framstegspartiet seier, kvifor ikkje gå heilt ned til 15 meter og kanskje få lønsemd i heile næringa? Då vil det kanskje bli slik at representanten Kjell Opseth også her må gå tilbake på det han sa, at marknadskreftene ikkje må styre. Han var motstandar av *det* når det galdt Telenor, NSB, ferjer, post og konkurranse i lufta. No har han eit anna syn. Men i dag var det altså i fiskerinæringa marknadskreftene ikkje måtte sleppe til.

Statsråd Peter Angelsen: La meg bare ta et forhold til knyttet til ringnotflåten. Solholm gav uttrykk for at enhetskvoteordningene var tilpasset kapasiteten i den næringen. Det er jo ikke riktig. Det er staten som har brukt milliardbeløp på å kjøpe ut ringnotfartøy og fått kapasiteten ned på det nivået som er i dag. Når det gjelder enhetskvoteordninger, har man muligens tatt ut et titalls fartøy. Men i tillegg, hvis man skal bruke begrepet kapasitet, slik Solholm uttrykker det, er det gitt tillatelse til utskiftinger i ringnotflåten med fartøy som har tilnærmet 100 pst. større lastekapasitet enn det de har konsesjon for og kvoter til innenfor de kvoteregulerte fiskeriene. Men vi har selvfølgelig også fiskerier hvor ringnot kan utnyttes, som ikke er kvoteregulert. Der kan de utnytte lastekapasiteten, og det er selvfølgelig en belastning for ressursene.

Når det så gjelder det enkelttilfellet som Solholm var inne på, vil jeg bare nevne at det nettopp er i gruppen innenfor konvensjonelle redskaper på båter over 28 meter hvor utskiftingene har vært størst de siste årene, og vi har hatt tilvekst på i alt 24 fartøy i en fartøygruppe som fra før av var på totalt 70 – 80 fartøy. Vi innførte der høsten 1997 investeringsstopp i påvente av at vi skulle få lagd en konsesjonsordning for den gruppen. Det var gruppen som sådan og organisasjonene i næringen enig i. Så kommer det enkelttilfeller der man ønsker å skifte ut fartøy som ikke er i tråd med det regelverket som gjaldt da investeringsstoppen kom. Det er ikke utskiftningsstopp, men det er lagt regler for hvordan utskiftingene

skal skje for å unngå ytterligere kapasitetsoppbygging, inntil man får et regelverk på plass. Det er nettopp innenfor den gruppen vi har fiskeri på veldig mange arter av fisk som i dag ikke er totalregulert, heller ikke kvoteregulert. Da må man på en eller annen måte strengt sørge for at man ikke bygger opp en belastning på de fiskeartene som gjør at man fisker dem enda mer ned. For det er helt klart at innenfor alle områder av de fiskeriene vi har, har vi for sterk belastning på bestandene.

Det er myndighetenes ansvar å sørge for at fellesskapet fungerer på en slik måte at vi på sikt kan få en optimal utnyttelse av de fiskebestandene vi har. Da vil det ofte være slik at enkelttilfeller kommer i klemme i forhold til et regelverk som må være likt for alle. Det er ikke slik at man kan gi én fritak fra et regelverk, og så skal de andre hundre forholde seg til regelverket. Det er ikke slik lovgivningen kan fungere. Det kan selvfølgelig være en belastning for forvaltningsmyndighetene og for en minister, men den belastningen må man ta i slike tilfeller.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2070)

S a k n r . 2

Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Sverre J. Hoddevik, Ansgar Gabrielsen og Ivar Kristiansen om at vitenskapelige undersøkelser og praktiske fiskeforsøk kan utføres i både offentlig og privat regi (Innst. S. nr. 88 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:14 (1998-99))

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg trodde kanskje saksordføreren skulle ha ordet først. –

Det denne saken dreier seg om, er at en bedrift, Fiskevegn AS, hadde søkt om å få lov å utprøve en egnemaslin. Fiskeridirektoratet i Bergen avsto dette. Begrunnelsen for å nekte innvilgelse var at tiltaket ikke hadde fått støtte fra det offentlige, at det heller ikke var satt i verk av det offentlige, og at en kunne risikere at bedriften, hvis den skulle få lov til dette, kunne få en fordel i konkurransemarkedet. Det var en relativt fantastisk begrunnelse for et avslag og lite egnet til å fremme næringsutvikling i distriktene – det må en jo virkelig si. Saken ble også tatt opp i spørretimen, og da opplyste statsråden at det ikke kunne gis tillatelse til dette etter saltvannsfiske-loven § 2, da det i den skulle ligge at det måtte være et tiltak iverksatt og finansiert av det offentlige.

Det er bakgrunnen for at det er blitt tatt opp et forslag om denne saken. Forslaget gikk ut på at vi ville at Regjeringen skulle legge til rette for at vitenskapelige undersøkelser og praktiske fiskeforsøk kunne utføres i privat regi i tillegg til i offentlig regi, og hvis departementet ikke fant å ha en slik hjemmel, burde det skaffe seg en.

Komiteen fikk et svar fra statsråden som etter mitt skjønn ikke var tilfredsstillende, der han sier til slutt:

«Jeg ser det derfor som klart mest formålstjenlig om dagens praksis kan videreføres.»

Nå er vi i den heldige situasjon at komiteen har avgitt en klarsynt innstilling, som er enstemmig, og som i realiteten innebærer at det etter komiteens syn er anledning og hjemmel til å gi en dispensasjon også for private forsøk. Det betyr at det er en enstemmig komite som slutter seg til det som er vårt forslag i Dokument nr. 8:14. Jeg regner med at saken for så vidt er avgjort, at statsråden gjør hva gjøres skal i denne forbindelse, og at bedriften Fiskevegn AS – som er en bedrift på 90 ansatte og ligger i Sogn og Fjordane – skal få lov til å gjøre det de tynt ber om. Det er en bedrift som har investert millionbeløp i utvikling av en egnemaskin spesielt for sjarkflåten, og de ber om å få lov å prøve denne ut i fullskala. Jeg håper statsråden kan gi et bekreftende svar, slik at jeg slipper å ta en replikk.

Sverre J. Hoddevik (H): Nokre få ord til Innst. S. nr. 88, om private og offentlege fiskeforsøk.

Det er naturlegvis ingen grunn til å forlenge debatten, særleg når innstillinga er slik som ho er. Å sparke inn opne dører har lite for seg, naturlegvis. Derimot er det grunn til å uttrykke glede over næringskomiteen sitt arbeid, og rosen må falle på alle representerte parti. Kanskje er dette å sjå på som juridisk småplukk i saltvassfiskeklova, men forslaget bygger, som det er referert til, på ei konkret sak som også har vekt stor medieinteresse, der gjentekne framstøytar gav negativt resultat.

Mi oppfatning er at Stortinget her seier klart frå at vi ønskjer ein forvaltningspraksis som er annleis enn den vi nyleg har sett eksempel på. Tek vi utgangspunkt i den spesielle saka som har utløynt dette generelle forslaget, er det god grunn til å hevde at grunngevinga for tidlegare avslag har vore lite treffande. Kompliserte tekniske innretningar under utprøving kan sjeldan samordnast med hektisk og strengt regulert fiske. Landligge for teknisk forbetring av prototypar ville i dagens næring kunne bli eit stort irritasjonsmoment. Derfor er merkeregister og eventuelt reiskapsavgrensingane for fritidsfiske reelle hindringar som ein ved enkelte forsøktiltak har saklege grunngitte ønske om å få dispensasjon frå.

Som sagt er vi svært tilfredse med den vendinga saka no tar, og vi forstår det slik at statsråden omgåande vil halde seg til denne innstillinga.

Rita Tveiten (A): Utviklinga på utstyrssida i fiskerinæringa går stadig framover, og sist fredag hadde eg glede av å vitja autolinebåten «Geir» i Ålesund, som må reknast som ein revolusjon når det gjeld arbeidstilhøve og tryggleik for fiskarane som har arbeidet sitt om bord, med ein eigen innvendig brønn for trekking av line. Dette er eit resultat av eit FoU-prosjekt der fiskebåteigaren, Marintek i Trondheim, og staten har stått for utviklinga av prosjektet. Dette tek eg fram som eit eksempel, fordi eg meiner det vil vera feil å seia at det ikkje har vore råd å få prøvd ut nye reiskapar til næringa. Men det kan heller ikkje vera slik at private initiativ for å få utvikla nye fiskereiskapar skal innebera uoverstigelege hindringar. No forstår eg det slik, etter det eg ser i media, at ein alt er komen i hamn med den omtalte egnemaskina i regi av

Fiskevegn AS. Det synest eg er positivt, og det viser at det er mogleg.

Eg vil til slutt åtvara mot ei utvikling der søknad om kvotar for å driva praktiske fiskeforsøk vert eit skalleskjul for å oppnå fiskekvotar, som vil måtte takast frå fiskebåtar som har innkoma si frå fiske. Eg vil presisera at eg ikkje med dette ynskjer å signalisera ei negativ haldning til det som er ei samla komite si innstilling når det gjeld dette Dokument nr. 8-forslaget, for me er nøydd til å ta innover oss at utviklinga går vidare òg når det gjeld utstyrssida i fiskerinæringa. Det er eit gode.

Leif Helge Kongshaug (V) (ordfører for saken): Denne saken fra næringskomiteen har bakgrunn i et forslag, Dokument nr. 8:14, som omhandler vitenskapelige undersøkelser og praktiske fiskeforsøk og at disse kan utføres både i offentlig og privat regi.

Forslaget har sitt utgangspunkt i en konkret sak der en søker fikk avslag i Fiskeridirektoratet, og der Fiskeridepartementet stadfestet vedtaket etter anke. Avslaget var rettmessig begrunnet i saltvannsfiskekloven § 2 siste ledd, og begrunnelsen var bl.a. at den nye egnemaskinen verken var satt i verk eller støttet økonomisk av det offentlige.

Komiteen tar til etterretning at praksis har vært å gi avslag i slike tilfeller. Den teknologiske utviklingen i fiskerinæringen har hatt sin positive utvikling i et samspill mellom det offentlige og det private, og i et samarbeid mellom fiskeflåten og aktuelle bedrifter.

Komiteen antar at dette vil bli det vanlige mønsteret også i framtida, men det er behov for større fleksibilitet på området. Forsøk med nye redskap og ny teknologi må ikke benyttes til å oppnå fordeler med hensyn til ressurstilgang – slik andre talere òg har vært inne på. Derfor må utprøving av ny teknologi fortrinnsvis gjøres på fartøyer som er oppført i merkeregisteret, og som har de nødvendige fangstrettigheter. Det kan likevel finnes eksempler på at forsøk vanskelig kan gjennomføres ut fra ovennevnte forutsetninger. I slike tilfeller bør myndighetene ha adgang til å gjøre unntak. Derfor foreligger den enstemmige tilrådingen fra komiteen, som legger til rette for nettopp en slik behandling.

Statsråd Peter Angelsen: Som det er gjort rede for i komiteens innstilling, har det vært lagt til grunn at saltvannsfiskekloven § 2 siste ledd retter seg mot undersøkelser og forsøk i regi av det offentlige. Praksis har derfor vært at private bedrifter som har ønsket å prøve ut eller videreutvikle fiskeredskap, ikke har vært gitt tillatelse etter denne bestemmelsen.

Jeg skal innrømme at saken med Fiskevegn AS har synliggjort at det er behov for en noe smidigere praksis enn det som har vært. Men noen av de forhold som gjorde saken vanskelig innenfor gjeldende regelverk, var at fiskeforsøket skulle gjennomføres med en båt som ikke var i merkeregisteret for fiskefartøy, som er et krav for å drive fiske, og fisket skulle også foregå nord for reguleringsgrensen for bl.a. torsk, hvor et slikt fiske er underlagt strenge kvotereguleringer. I tillegg var det utprøving

av utstyr for egen produksjon, og resultatet av forsøkene ville således ikke bli tilgjengelig for produsenter generelt – altså offentliggjort.

Det ville vært mulig for bedriften å innordne seg i samarbeid med fiskere for dette forsøket, slik at det ble utført innenfor gjeldende praksis. La meg bare her vise til at den største internasjonale produsenten av automatisk lineutstyr, Mustad, har foretatt sin utvikling av utstyret i samarbeid med fiskere og blitt verdensledende når det gjelder utprøving og utvikling av slikt utstyr, og det har aldri vært slike problemer som man kom opp i i denne saken.

Komiteen har – som jeg er helt enig i – pekt på at den teknologiske utvikling i fiskerinæringen har gått sin positive gang uten hindringer, dels i offentlig regi, dels i samarbeid mellom fiskeflåten og aktuelle bedrifter. Jeg tror det er viktig å understreke dette, og jeg vil tro at initiativet til slikt samarbeid ofte har kommet fra driftige fiskere som i sitt arbeid om bord har sett at ting kan forbedres.

Jeg har ment, og mener fortsatt, at det vil være uheldig dersom fiskeriforvaltningen skal foreta en vurdering av de enkelte prosjekts seriøsitet og muligheter for å lykkes, i forbindelse med slike søknader. Jeg tror heller ikke at denne praksis har stått i motstrid til at myndighetene aktivt bør oppmuntre til nyskaping og teknologisk innovasjon.

Det må imidlertid først og fremst være næringen sjøl som tar på seg ansvaret for den nødvendige teknologiske utvikling.

Jeg tar til etterretning at komiteen tilrår et vedtak som innebærer en viss endring i forhold til den praksis som har vært ført. Fiskeridepartementet vil innrette seg etter dette og vurdere om det eventuelt er grunn til, ut fra hensynet til likebehandling, å utarbeide nærmere retningslinjer for behandling av slike saker med utgangspunkt i de føringer som nå er lagt i innstillingen.

Jeg viser da spesielt til det komiteen har sagt om at den vil påpeke at forsøk med nye redskaper og ny teknologi ikke må benyttes til å oppnå fordeler i form av ressurstilgang som ikke er hjemlet i tildelte kvoter. Forsøk må derfor fortrinnsvis gjøres på fartøy som er oppført i merkeregisteret og har de nødvendige fangstrettheter.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2071)

K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da er vi klar for votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Terje Knudsen på vegne av Framskrittspartiet og Høyre

- forslag nr. 2, fra Terje Knudsen på vegne av Framskrittspartiet
 - forslag nr. 3, 4 og 5, fra Inge Myrvoll på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- Det blir mulighet for stemmeforklaring.

Anita Apeltun Sæle (KrF): Når det gjeld forslag nr. 1, fra Framstegspartiet og Høyre, har komiteen gjeve sterke føringer for å redusere selbestanden. Det er kanskje ikkje alltid nødvendig å ha både belte og bukseselar på. I tillegg har statsråden gjort greie for at grønlandssel er under russisk forvaltning, så eg vil sterkt oppmoda forslagsstillarane til å oversenda dette, elles finn sentrumspartia å måtte stemma imot det.

Når det gjeld forslag nr. 2, oppmodar eg sentrumspartia til å stemma imot det. Når det gjeld SV sitt forslag nr. 3, oppmodar eg sentrumspartia til å stemma imot det, fordi vi har teke vare på dei målsetjingane som her er nemnde, i tillegg til at vi vil ha ei lønsam næring, som det er fokusert sterkt på i meldinga.

Når det gjeld forslaga nr. 4 og 5, frå SV, ber eg om at desse vert oversende i og med det statsråden sa om at det var arbeid i gang på begge desse områda.

Inge Myrvoll (SV): Vi har også tatt hensyn til lønnsomheten i det fjerde punktet i forslag nr. 3, og vi har en mye bedre formulering på det, så det forslaget opprettholdes. Men ut fra det statsråden sa, at det jobbes med innholdet i forslag nr. 4 og 5, og at vi vil få oss dette forelagt, regner vi med at vi godt kan oversende disse forslagene. Hvis dette ikke kommer tilbake i en god nok form, skal vi nok kunne ta det opp igjen – med kraft.

Terje Knudsen (Frp): Høyre og Framskrittspartiet opprettholder forslag nr. 1 og ønsker realitetsvotering.

Rita Tveiten (A): Når det gjeld framlegg nr. 1, frå Framstegspartiet og Høyre, vil eg be Arbeidarpartiet si gruppe om å røysta mot det forslaget. Det same gjeld forslag nr. 2, frå Framstegspartiet. Eg forstår det slik at det skal voterast over forslag nr. 3, frå SV, og eg oppmodar då Arbeidarpartiet si gruppe til å røysta imot det og elles for innstillinga slik den ligg føre.

Presidenten: Da skulle vi være klare for votering.

Forslagene nr. 4 og 5, fra Sosialistisk Venstreparti, er nå foreslått omgjort til oversendelsesforslag. Presidenten foreslår at vi imøtekommer det ønsket, og den innledende tekst blir da endret i henhold til det.

Forslag nr. 4 lyder da i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å iverksette fredning av korallrevene langs norskekysten, og at ervervstillatelse for fartøyeiere som ødelegger korallrevene tilbakekalles.»

Forslag nr. 5 lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å skjerpe straffereaksjonene for ulovlig utkast av fangst.»

Disse forslagene oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses bifalt.

Presidenten vil videre foreslå at vi først voterer over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, deretter over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, så over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre, og til slutt over innstillingen. – Det har ikke kommet innvendinger mot dette – og det anses bifalt.

Forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge følgende målsetninger til grunn for fiskeripolitikken:

- Hovedtrekkene i bosettingsmønsteret skal bevares,
- ressursgrunnlaget skal vernes,
- sikring av trygge og gode arbeidsplasser,
- den reelle lønnsevnene i fiskerinæringa skal sikres.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 6 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Forslaget fra Fremskrittspartiet lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram en sak hvor en tar utgangspunkt i at råfiskloven oppheves.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 84 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.57)

Presidenten: Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre lyder:

«Stortinget ber Regjeringen umiddelbart sette i verk tiltak for å redusere bestanden av voksen grønlandssel i betydelig større grad enn i dag. Om nødvendig må dette skje med støttetiltak.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 72 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.22)

Komiteen hadde innstillet:

I.

Stortinget ber Regjeringa utarbeide langsiktige nasjonale strategiar for norsk oppdrettsnæring, der formålet er å sikra dei næringspolitiske rammevilkåra næringa treng for å kunne utvikle seg i Norge. Det må særleg leggjast vekt på å betre marknadstilgangen for norsk oppdrettsfisk i dei ulike marknadene.

II.

Stortinget ber Regjeringa komme med framlegg om aktuelle skatte- og finansieringsordningar som kan stimulere til ein auka utskiftingstakt i flåten i dei ulike deler av landet.

III.

St.meld. nr. 51 (1997-98) – Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

V o t e r i n g i s a k n r . 2

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at vitenskapelige undersøkelser og praktiske fiskeforsøk kan utføres i både offentlig og privat regi. Dersom departementet finner at det ikke har hjemmel til å åpne for vitenskapelige undersøkelser og praktiske fiskeforsøk i privat regi ber Regjeringen fremlegge forslag til nødvendige endringer i saltvannsfiskekloven

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 3

Referat

1. (127) Utvidelse av kostnadsrammen for Nytt Rikshospital (St.prp. nr. 37 (1998-99))
Enst.: Sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.
2. (128) Forslag fra stortingsrepresentantene Annelise Høegh og Per-Kristian Foss om endring i verdipapirfondloven slik at det gis adgang til å opprette ideelle verdipapirfond (Dokument nr. 8:30 (1998-99))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
3. (129) Svar på forslag oversendt fra Stortinget uten realitetsvotering til Regjeringen 2. halvår 1998 (Dokument nr. 7B (1998-99))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
4. (130) Atomsikkerhetstiltak og støtte til politiske og økonomiske reformer i Russland og Baltikum (St.prp. nr. 38 (1998-99))
Enst.: Sendes utenrikskomiteen.

Møtet hevet kl. 14.05.